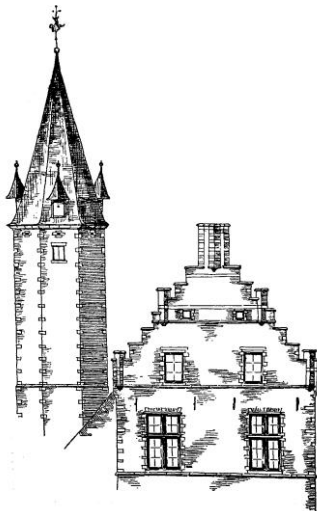

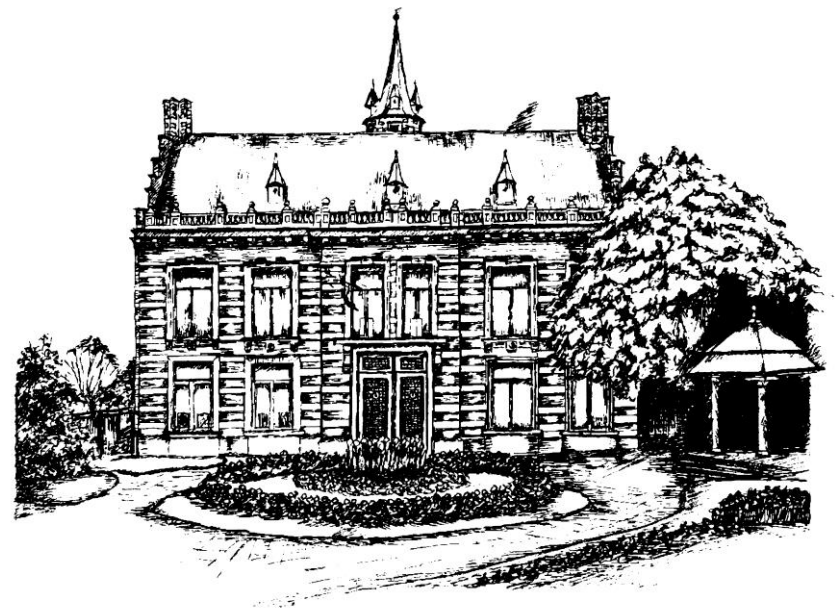
*Driemaandelijks tijdschrift
Jaargang XXVIII nr 4 – 2010
Afgiftekantoor Turnhout 1
www.taxandriavzw.be*

*België – Belgique
P.B.
2300 Turnhout 1
8/4722
P708501*

Taxandria Nieuws

Met steun van de
Vlaamse overheid

*Ledenblad van Taxandria,
Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige
Kring van de Antwerpse Kempen v.z.w.*

Nieuwe raad van bestuur

Bij de algemene statutaire vergadering van 16 september werd een nieuwe raad van bestuur verkozen voor een termijn van zes jaar. De leden van het vorige bestuur blijven in de raad, maar enkele functies werden gewijzigd. Jef Roymans die gedurende 15 jaar voorzitter was van Taxandria, vervult niet langer deze taak. De kring is hem zeer erkentelijk voor het vele onbaatzuchtige werk dat hij in die periode geleverd heeft. In het oog springende activiteiten op zijn palmares zijn de festiviteiten rond het 100-jarig bestaan van Taxandria met het bijhorende beeld aan het kasteel, de succesvolle publicaties zoals het boek van Jos Aerts en het kantboek

“Van speldengrond tot Turnhoutse kant” en het interactief maken van de maquette in het Taxandriamuseum. Onder zijn voorzitterschap werd Taxandria lid van het Forum Cultuur en Heemkunde Gouw Antwerpen, nemen we jaarlijks deel aan de cultuurmarkt, blijven de halfjaarlijkse uitstappen en reizen en de wetenschappelijke lezingen van een hoog niveau, werd een grondige restyling en uitbreiding van het ledenblad Taxandria Nieuws doorgevoerd, etc.

Achter de schermen was/is Jef een noeste werker: de zeer arbeidsintensieve ledenadministratie (en het geduldige ophalen van de lidgelden!) die hij een vijftal jaren geleden van Eugène Wauters zaliger overnam, verzorgt hij zeer punctueel. We kennen de voorzitter bovendien als steeds bereikbare telefooncentrale: telefonische inschrijvingen gebeur(d)en steevast via hem. Jef zag ook in dat een noodzakelijke verjonging van het bestuur de continuïteit binnen Taxandria kon garanderen. Hij gaf hiertoe een eerste aanzet. Een nog steeds stijgend aantal leden bewijst dat de kring springlevend is. Binnen het bestuur blijft Jef de ledenadministratie verzorgen.

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

Na de algemene vergadering van 16 september en de raad van bestuur van 28 september werd Bert Hendrickx als nieuwe voorzitter aangesteld. De andere functies van het dagelijks bestuur werden opnieuw door dezelfde personen opgenomen: Fred Stevens blijft ondervoorzitter; Marie-Paule Peeters is secretaris; Albert Nobels is schatbewaarder. Na de pensionering van Harry de Kok als stadsarchivaris en conservator van het Taxandriamuseum, treedt hij nu toe tot het bestuur. De overige bestuursleden behouden hun functie.

De algemene vergadering werd uitzonderlijk geleid door ondervoorzitter Fred Stevens. Marie-Paule Peeters bracht het activiteitenverslag van 2009, Albert Nobels lichtte het financieel verslag van 2009 toe.

B. Hendrickx

De oud-voorzitter spreekt

Nadat Bert Hendrickx verkozen werd door het bestuur als mijn opvolger, kwam hij me opzoeken. We spraken af dat hij als hoofdredacteur van onze nieuwsbrief een artikel over mij zou schrijven. Ik van mijn kant zou dan iets over hem optekenen. Ik vond dit een jezuïetenstreek... Wat kon ik in godsnaam over een nieuwe voorzitter zeggen, terwijl ik een 15-jarige loopbaan als voorzitter achter de rug had. En nochtans werd Bert unaniem als voorzitter verkozen. Dus...hij was bij het Bestuur wel opgevalen.

Bert was lid van Taxandria geworden tijdens een lezing, toen we nog op de zolderzaal van "de Nieuwe Wereld" bijeenkwamen. Na de lezing hadden we een lang gesprek. Hij bleek licentiaat in de geschiedenis te zijn, oud-scoutsleider en leraar in het Sint-Victor.

Wij waren juist op zoek naar jonge actieve leden, want ons Bestuur werd stilaan zo oud als ons museum. En toen ik vernam uit welk "nest" hij kwam, dacht ik bij mezelf "dat issem". Zijn vader had met mij in dezelfde klas gezeten en samen in het Jezuïetenkoor gezongen.

Ik stelde op een volgende bestuursvergadering voor hem in het Bestuur op te nemen. Een jong element mag je niet laten schieten. Zowel Bestuur als Bert waren akkoord.

Vanaf dat moment ontpopte Bert zich als een ernstig medewerker. Voorstellen bij de vleet. Het meest opvallende was de nieuwsbrief, het ledenblad, in oorsprong bestaande uit een tweetal bladzijden, dat hij omtoverde tot een driemaandelijks lijvige brochure met tal van artikels. Onnoemelijk is zijn inbreng in onze diverse activiteiten. Iemand waar we als voorzitter veel plezier aan zullen beleven. Sprak ik in het begin van mijn artikel niet over een jezuïetenstreek? Sorry, een grove vergissing.

Bert, ga uw gang, het zal goed zijn. We staan met zijn allen achter u.

*Jef Roymans
Uittredend voorzitter*

Nieuwe voorzitter

Bert Hendrickx (°Turnhout, 1972) is gehuwd met Dominique De Vel en is vader van Anna, Quinten, Casper en Jacob.

Na zijn middelbare studies aan het Sint-Jozefcollege ging hij Geschiedenis studeren: de kandidaturen aan de toenmalige UFSIA (Universiteit Antwerpen), de licenties aan de K.U.Leuven. Hij specialiseerde zich in het geestesleven (cultuur) van de Nieuwe Tijd. De eindverhandeling handelde over "het schilderijenbezit van de Antwerpse burger in de tweede helft van de zestiende eeuw: een socio-economische analyse" waarmee hij van

de provincie Antwerpen de prijs voor geschiedenis en volkskunde 1998 ontving. Als geaggregeerde is Bert Hendrickx al meer dan tien jaar leerkracht en vakverantwoordelijke geschiedenis in het Sint-Victor. Naast het lesgeven aan leerlingen tussen de 15 en de 18 jaar, gidst hij sinds geruime tijd de Italiëreis voor de 6^{de}jaars, begeleidt hij de leerlingen bij het debatteren over mondiale thema's in het Scholierenparlement en organiseert hij sociale stages voor de 5^{de}jaars in zorginstellingen. Hij is ook medeauteur van de geschiedenisboekenreeks Storia voor het middelbaar onderwijs.

Als ondervoorzitter van de vzw van scouts Sint-Frans ondersteunt Bert de werking van deze jeugdbeweging. Verder is hij lid van de Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans om de eeuwenlange mariale traditie in Turnhout verder te zetten.

Sinds 2005 maakt de nieuwe voorzitter deel uit van de raad van bestuur van Taxandria. Daarnaast vertegenwoordigt hij de kring in de museumraad van TRAM41 en in Forum Cultuur, een overkoepeling van alle Turnhoutse (sociaal)culturele verenigingen. Als lid van de algemene vergadering van Turnhout 2012, cultuurstad van Vlaanderen, waakt hij over de uitwerking van de tentoonstelling en de toekomst van het Taxandriamuseum na het cultuurjaar. De uitdaging voor de jonge voorzitter om in de voetsporen van zijn illustere voorgangers te stappen is bijzonder groot.

Bert Hendrickx, Hertenstraat 18 2300 Turnhout 014/44.04.85
bhendrickx@gmail.com of taxandriavzw@gmail.com

Uitnodiging filmavond oude Turnhoutse films dinsdag 23 november

Graag nodigen we u uit op **23 november om 20.00 uur** voor de eerste **Taxandria filmavond**. De voorstelling staat in het teken van Turnhout in de **jaren 1940 en 1950**. Een uitgebreid aantal onderwerpen, zoals de bevrijding van Turnhout, een turnfeest, de opening van de brug aan de Nieuw Kaai, de bouw van het Sint-Elisabethziekenhuis, hulde aan de gesneuvelden, een Tijlfeest, de honderdjarige vader Peenen, 150 jaar Brepols, een bezoek van koning Boudewijn, varkenskoppen in Oosthoven, een criterium en nog vele andere gebeurtenissen passeren de revue.

Deze filmfragmenten zijn enerzijds afkomstig uit de voormalige collectie van Taxandria die aan TRAM41 is geschonken en gedigitaliseerd werd met middelen van de Erfgoedcel Noorderkempen. Anderzijds tonen we filmen die de Erfgoedcel in het najaar van 2008 tijdens hun super 8 - inzamelactie kon verkrijgen.

De locatie van de filmavond, de theaterzaal van productiehuis 'Het Gevolg' in de Otterstraat 31-33 in Turnhout is bij de meesten vooral bekend als een oude cinemazaal. De inkom is gratis.

Al vanaf 1908 vinden op deze plaats, in feestzaal "De Spiegel", sporadisch filmvertoningen plaats. Het belang van dit nieuwe medium neemt in die mate toe dat in de jaren 1930 'Jefke de Koetsier' een bijgebouw de naam

"Cinema Plaza" en later "Cinema City" meegeeft. In 1950 komt op dezelfde plaats de bekende "Cinema Forum". In de jaren 1970 wordt de zaal een groezelige sexbioscoop tot aan de sluiting in 1986. Enkele jaren later wordt het complex gerenoveerd tot drie aantrekkelijke zalen en een filmcafé. Tot ver in jaren 1990 bleef

“cinema Focus” bestaan. Na een volgende renovatie betreft het theatergezelschap “Het Gevolg” in 2003 de voor goed verdwenen bioscoop.

Bron: Gazet van Antwerpen, 13 oktober 1995 en tekst van D. Piedfort in ‘100 cinema in Turnhout’, www.hetgevolg.be

Aankondiging 30 september 1934

CINEMA PLAZA
(voorheen DE SPIEGEL)

Zaterdag, Zondag, Maandag,
Woensdag en Donderdag
te 8 u.
Zondag, Maandag en Donderdag
te 4 u.

Alles voor de Liefde
met
— KIEPURA —
en
IN DE KROT
met LAUREL en HARDY
Voorts een Mickey-Mouse-film
en
Pathé-Journal.
Kinderen toegelaten.
Tel. : 440

Cinema FORUM Otterstraat 27 Turnhout

Vanaf Vrijdag 7 April tot en met Donderdag 13 April.

Aangezien de grote waarde van deze prachtfilm en iedereen de gelegenheid te geven, zal deze een ganse week voortdurend worden.

DON JUAN
met ERROL FLYNN — VIVA VANDERHOES — ALLEN HALE — ROBERT DOUGLAS.

Deze film is een schouwspel zonder voorgaande, DON JUAN dat kan alleen ERROL FLYNN met heel oorspronkelijke en ritterlijke ziel van het Spanje der grote eeuwen.

De roemrijke avonturen van de onbetwiste koning der avonturiers, ERROL FLYNN de grootste verlover der eeuwen.

Zorg bijtijds voor uw plaatsen.

Bestelde kaarten moeten een uur voor elke vertoning afgehaald worden.

Volgende week : JACHTSTRIJDERS

3 maart 1940

Cinema CITY
Turnhout, Otterstraat. Tel. 801

Zaterdag 2 Maart :
te 4.30 en te 8 uur ;
Zondag : te 1.30, 4.30 en 8 uur ;
Maandag en Dinsdag :
te 4.30 en te 8 uur.

De schlager van den dag :
Het Quivelsch Meisje
met de nieuw-ontdekte ster GLORIA JEAN. Deze jeugdige en knappe actrice, het evenbeeld van Deanne Durbin, is waarlijk een wonder. Ze beoefent alle sporten : ze loopt en danst en zwemt als een echte acrobate, en ze zingt en speelt bovendien wonderlijk. Naast een klein leger vrolijke meisjes spelen nog mee Robert Gummings en Nan Grey. Ieder een moet GLORIA JEAN zien in haar eersten film.

Op hetzelfde programma :
DE STORM
Een spannend drama met CHARLES BICKFORD, BARTON MAC LANE en PRESTON FOSTER.

Woensdag en Donderdag :
te 4.30 en te 8 uur.

Premievoorstellingen.
**De gedenkschriften
eener Verpleegster**
met Sally Ellers, Paul Kellit en Larry Blake.

Een slechte Jongen
met Henry Garat en Danielle Darrieux.

Prijzen der plaatsen :
Zaal : 2 — 3 — 4 en 5 fr. ;
Balcon : 5 en 6 fr.
Genummerde kaarten voor al de voorstellingen.
8008

18 april 1940

**Lezing door prof. dr. Eric Vanhaute
'De schrikkelijke hongersnood is genadig afgewend'. Waarom de Kempen in de jaren 1840 niet verhongerden**

Op donderdag 9 december om 20.00 uur zal prof. dr. Eric Vanhaute een lezing houden in de Trouwzaal van het Stadhuis, Grote Markt in Turnhout. De voordracht wordt traditiegetrouw afgesloten met een eindejaarsdrink.

Eric Vanhaute (° Turnhout, 1959) is hoogleraar geschiedenis aan de Universiteit Gent, waar hij sociale en economische geschiedenis en wereldgeschiedenis doceert. In zijn doctoraat onderzocht hij de 19de-eeuwse Antwerpse Kempen. Hij publiceerde ondermeer "Heiboeren. Bevolking, arbeid en inkomen in de 19de-eeuwse Kempen", Brussel, 1992, 423 p. (VUBPRESS en Centrum voor Landelijke Geschiedenis, nr. 102). Voor een uitgebreid overzicht van zijn professionele loopbaan en bibliografie, zie:

<http://www.ccc.ugent.be/vanhaute>

De mislukking van de aardappeloogsten in de jaren 1840 was de directe aanleiding tot de laatste grote Europese hongersnood in vredes-tijd. De aardappelplaag eiste veruit der meeste slachtoffers in Ierland, maar sloeg ook hard toe in Vlaanderen. In deze lezing gaan we op zoek naar sporen van deze voedselcrisis in de Turnhoutse Kempen. We leren hoe de Kempense rurale samenleving omstreeks 1850 tegen haar grenzen aanbotste, maar toch een echte hongercrisis kon ontlopen. Uit deze spanning groeide langzaam een nieuw samenlevingsmodel dat zich in de 20ste eeuw geheel kon ontplooiën.

**Terugblik op de cultuurmarkt
van 12 september**

De cultuurmarkt startte dan wel in de miezige regen, maar in de namiddag kwamen samen met het betere weer ook de geïnteresseerde cultuurliefhebbers naar de Gemeentestraat afgezakt.

Als publiekstrekker hadden we dit jaar

gekozen voor een dialectenspel, waarbij een Turnhouts dialect moest verbonden worden met de juiste betekenis. Velen bleven voor het bord staan en mompelde zacht, maar verstaanbaar de "sappige" woorden. Heel wat moedige lezers slaagden erin de oplossingen te vinden. Voor de anderen hebben we op de volgende bladzijde de juiste combinaties weergegeven.

Het andere infopaneel toonde enkele oude teksten die door middel van de paleografie moesten omgezet worden in verstaanbaar Nederlands. Dit bleek geen gemakkelijke klus te zijn!

Hartelijke dank aan Cultuurcoördinatie voor de (alweer) prima organisatie!

ZEDDE GAAI NEN EECHTEN BINK? de oplossingen

1. noavenaant	1. al naargelang
2. aongeteuierd	2. aangekleed
3. erbizzeme	3. aardbeien
4. tzijppenbultje	4. hemdzakje
5. baajval	5. charcuterie
6. prieba	6. GB
7. seuzzie	7. dekentje
8. taaineen	8. direct
9. pindjop	9. draaitol
10. reiskes	10. even wachten
11. dzjalle	11. hardlopen
12. leuzie	12. horloge
13. bimbowt	13. libelle
14. poepjelaaij	14. Luikse siroop
15. zeksmojjers	15. mieren
16. swengs	16. ondertussen
17. galosj	17. rubber klomp
18. kinnekeskak	18. suikerbonen
19. heurzak	19. vals
20. piepembeurge	20. verstoppertje

Nog heel wat andere Turnhoutse dialectwoorden vindt u op <http://www.mijnwoordenboek.nl/regio/Turnhouts>. Amusement verzekerd!

Op <http://www.oddcast.com/home/demos/tts/frameset.php?frame1=talk> kan je deze woorden ingeven en horen hoe ze klinken...

kies voor DUTCH, geef een tekst in en klik op 'SAY IT'. Kies voor dame Ellen als je Vlaams wil horen, anders krijg je de Hollandse Saskia te horen. Zelfs Ellen heeft blijkaar moeite met het "Turnhawts"...

Redactie

(cultuur)historische activiteiten en suggesties kan u versturen naar taxandriavzw@gmail.com of contacteer Bert Hendrickx (zie gegevens op de achterkant van het jaarboek). Alvast bedankt!

Verslag lezing De katholieke Vlaamse studentenbeweging in de Kempen door prof. dr. Louis Vos

Op **donderdag 16 september** maakte prof. dr. Louis Vos ons wegwijs in de bewogen wereld van het Algemeen Katholiek Vlaams Studentenverbond.

Het concept 'jeugd' heeft in de tijd niet steeds dezelfde betekenis gehad. In deze context betrof het de geprivilegieerde studerende jeugd die door het onderwijs een andere maatschappelijke weg opging dan de gemiddelde adolescent.

Langzaam aan ontstond een behoefte om jeugdverenigingen op te richten. Voorlopers waren enkele initiatieven waar de klemtoon lag op het 'patroneren' door volwassenen en het beschermen van de jeugd (YMCA (1854), Boys Brigade (1883), Toynbee Hall (1884), Katholieke patronaten). Daarnaast werd de jeugd gemobiliseerd voor maatschappelijke doelen, zoals het Zouavenkorps. Een derde prototype van jeugdbeweging was de **Katholieke Vlaamse Studentenbeweging**.

De vaak gemeenschappelijke kenmerken die een jeugdbeweging typeren zijn de actieve deelname van de leden in een kleinere groep die een vastgelegde leefcode volgen. Volwassen begeleiders coördineren de activiteiten, maar de jeugdigen nemen wel zelf ver-

antwoordelijkheden (self government). De scouting van Baden Powell (°1907) is hiervan een duidelijk voorbeeld: wees paraat!

De Katholieke Vlaamse Studentenbeweging was een autonome jeugdbeweging onder leiding van (hogeschool)studenten. De leden waren overwegend leerlingen van het middelbaar onderwijs (scholieren), universiteitsstudenten en seminaristen. De beweging bezat alle structurele en functionele karakteristieken van een jeugdbeweging, maar had ook enkele elementen van een universitaire studentenbeweging. Vorming van de eigen persoonlijkheid en geëngageerde actie voor Christus en Vlaanderen (AVV VVK) gingen hand in hand. Plaatselijke bonden communiceerden met de leidende elite van universiteitsstudenten via studentenafgevaardigden, geschreven verslagen, tijdschriften vanuit Leuven verspreid (De Blauwvoet) en via zgn. gouw- en landdagen in de paasvakantie en de grote vakantie. Essentieel was de samenwerking met de brede katholieke Vlaamse beweging, gedragen door Leuvense studenten, Vlaamse leiders zoals Albrecht Rodenbach en (jonge) priesterleraars in colleges en kleinseminaries.

De studentenbeweging ontstond uit de katholieke Vlaamse beweging met wie ze idealen en objectieven deelde. Emancipatie en ontwikkeling van het Vlaamse volk en het gelijkheidsbeginsel in België waren van primordiaal belang.

In 1877 leidde de overkoepeling van plaatselijke afdelingen in een Vlaamsche Studentenbond tot veelvuldige spanningen met de kerkelijke autoriteiten, zowel lokaal (Groote Stooringe Roeselare) als diocesaan (verzet van de Brugse bisschop in 1877/78). In 1892 werd de beweging zelfs verboden door aartsbisschop Goossens. Buiten het aartsbisdom Mechelen en het bisdom Brugge steunde de kerkelijke overheid niettemin de studentenacties.

In 1877 leidde de overkoepeling van plaatselijke afdelingen in een Vlaamsche Studentenbond tot veelvuldige spanningen met de kerkelijke autoriteiten, zowel lokaal (Groote Stooringe Roeselare) als diocesaan (verzet van de Brugse bisschop in 1877/78). In 1892 werd de beweging zelfs verboden door aartsbisschop Goossens. Buiten het aartsbisdom Mechelen en het bisdom Brugge steunde de kerkelijke overheid niettemin de studentenacties.

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

Bonden 1907:

<i>Essen-Kalmthout</i>	<i>25 leden</i>
<i>Broechem</i>	<i>62</i>
<i>Meerhout</i>	<i>22</i>
<i>Westerlo</i>	<i>61</i>
<i>Hoogstraten</i>	<i>24</i>
<i>Arendonk</i>	<i>15</i>
<i>Geel</i>	<i>15</i>
<i>Herentals</i>	<i>30</i>
<i>Turnhout</i>	<i>48</i>

De Kempen bleek goed vertegenwoordigd te zijn met meerdere afdelingen: collegebond Geel (1882)

studentengilde Meerhout (1900), een 'landdag' in Geel (sept. 1900), meerdere gowdagen in Turnhout, een studentenbond Geel (1901), ... Een 'Kempische Studentengilde' overkoepelde de bonden van Geel, Meerhout, Mol, Turnhout, later ook die van

Tongerlo-Westerlo en Herentals. De Kempische Studentenleider Jules Grietens van Meerhout vervulde hierin een belangrijke rol.

In 1903 werd door een samenwerking van vijf gowwbonden het AKVS (Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond) opgericht. De Kempische Gilde (de koepel van Kempische bonden) was bij dit initiatief de drijvende kracht.

De Eerste Wereldoorlog vormde een keerpunt in de Vlaamse beweging die zeker ook merkbaar was binnen de AKVS. Enerzijds ontstond een radicale anti-Belgische beweging, activisten (Frontpartij) die tijdens het interbellum naar het fascisme evolueerde. Anderzijds was er een, tegenover België loyale Vlaamse beweging, minimalisten, die een gematigder, democratisch 'minimumprogramma' wilde bereiken.

Na deze moeilijke jaren werd het AKVS heropgebouwd en gereorganiseerd door studenten Dries van Rompaey en Jos Sels. Zo werden Gewestbonden opgericht. Voor de Kempen waren dit: Hoogstraten (Hoogstraten, Meerle, Essen-Kalmthout, Oostmalle-Rijkevorsel, Loenhout-Brecht-Wuustwezel), Turnhout (Turnhout, Arendonk, Kasterlee, Retie, Merksplas, Weelde) en Herentals (Herentals, Geel, Mol, Westerlo, Grobbendonk, Balen, Meerhout)

Deze herbronning wierp vruchten af; de gowdagen trokken vele deelnemers aan.

De Gouwdagen in de Kempen 1919-1937 (Antwerpse Gouwbond)

1919 Herentals	700 aanw.
1922 Geel	700 aanw
1923 Turnhout	honderden
1924 Westerlo	
1926 Herentals	300/400
1929 Tongerlo	400 (ook uit Brabant)
1931 Turnhout	700
1932 Geel	350 (waaronder 100 met AKVS-kiel)
1934 Nijlen	(met Brabant)
1937 Retie	

Mol Vlaamsch en Volksch 1927

De AKVS-leiding kwam in de periode 1921-1933 in radicaler vaarwater terecht. Ze wilden met wisselend succes anti-Belgisch Vlaams-nationalisme binnen brengen in de plaatselijke bonden. Conflicten met het episcopaat en de Leuvense rector bleven dan ook niet uit. De bisschoppen van Luik en Gent zagen in de 'Katholieke actie' vanaf 1925 een alternatief: een nieuwe Katholieke Vlaamse Studentenbeweging, gedragen door seminaristen, zonder invloed van Leuvense studenten. Een "zuiver kerkelijk strijdende" Katholieke Actie voor studenten moest ver verwijderd blijven van politieke uitspraken.

Deze tweespalt leidde in het aartsbisdom tot onduidelijkheid vermits de plaatselijke kerkelijke autoriteiten mochten beslissen. In een gezamenlijke herderlijke brief in 1930 werd duidelijkheid geschapen: "België is ons vaderland."

De goudtag van Turnhout in 1931 leidde evenwel tot een openlijk conflict tussen de studenten en de plaatselijke kerkelijke autoriteiten. De toegang tot de Sint-Pieterskerk werd hen ontzegd. Daarop trokken de honderden aanwezigen spontaan naar de Jezuïetenkerk in de Herentalsstraat, waar ze op hun beurt werden buitengezet. Verontwaardigd van zoveel onwil keerden ze terug naar de Grote Markt waar ze samen de "psalm van Rodenbach" baden.

Vanaf de zomer van 1931 nam een nieuwe AKVS-leiding een radicale houding aan. Ze waren tegen de inmenging van de Kerk in de studentenbeweging (anti-KA), maar wel voorstander van de Groot-Nederlandse gedachte. De invoering van de AKVS 'kledij' (of 'uniform'), bestaande uit een groene wandelkiel met oranje schillerkraag moest meer eenheid uitstralen.

Het einde van het AKVS werd in de woelige jaren 1930 ingeleid door een zoveelste tweespalt binnen het verbond. Een groot deel werd aangetrokken door de Nieuwe Orde-stroming van Joris Van Severen (Verdinaso, 1933) en het VNV, terwijl een honderdtal anderen de traditie van het AKVS wilden voortzetten door zelfstandig te blijven opereren, maar zich niettemin aan te passen aan de 'nieuwe tijd'.

In dit kader werden het AKDS (Algemeen Katholiek Dietsch Studentenverbond 1936) en het DJV (Dietsch Jeugdverbond 1937) opgericht, meteen het einde van een zestigjarige traditie...

Retie Studentengoudwedag 31 augustus 1937

Bij een gebrek aan overkoepeling wordt op het einde van de jaren 1930 een initiatief genomen door Hoogstraatse studenten en seminaristen om het Rodenbachverbond (Herman Wagemans) op te richten met als doel de Kempische bonden te verenigen. De gewestdag van Retie op 31 augustus 1937 was hiervan het culminatiepunt.

Die actie werd hernomen in 1954 door de Nijlense studentenbond (Francis Anthonis en Jos Belmans) die opnieuw de bonden wilden bundelen in de Kempische Rodenbachbonden

(KRB). Hun succes in de jaren 1950 en 1960 hadden ze mede te danken aan toenmalige 'Vlaamse kwestie', Leuven Vlaams, de schoolstrijd, ... In 1971 hield ook deze bond met bestaan.

De meeste andere, nog bestaande studentenbonden bleven volgens de traditie én autonoom verder functioneren.

*B. Hendrickx
Afbeeldingen: L. Vos*

Terzijde: op 10 en 11 november 1960 (50 jaar geleden) werd in Turnhout het 5de "Kempens studentencongres" georganiseerd. Al de plaatselijke studentenkringen van de Kempen, alle Kempense verenigingen aan de diverse universiteiten en andere hogere onderwijsinstellingen werden hierop uitgenodigd. Titel van het lustrum was: "De toekomst is reeds begonnen"! (Bron: stadsverslag 1960-1961)

De bibliotheek van Taxandria

Naar aanleiding van de verkoop en de verwijdering van een aantal boeken uit de bibliotheek van de Wetenschappelijke Bibliotheek Taxandria bij het Stadsarchief (TRAM 41) vroegen enkele leden naar het statuut van deze bibliotheek en wat in dat verband de relatie is met de kring Taxandria. Zie hier een kleine schets.

Ten stadhuize werd op 23 juni 1903 het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap 'Taxandria' opgericht. Artikel 2 van de Statuten luidde: *'Haar doel is bij middel van tijdschrift en vergaderingen 1) doen kennen al hetgeen er ooit in de Kempen is voorgevallen; 2) bijdragen tot de opzoeking en verzorging van de handvesten der Kempen; 3) de oude gedenkenissen en kunststukken der Kempen opsporen en in een museum vergaderen te Turnhout; 4) de geschied- en oudheidkundige studiën bevorderen en daarvoor eene Bibliotheek van geschiedkundige werken naast het Museum inrichten.'* (Zie: Taxandria, jaargang 1, 1903/4, p. 22). In de eerste jaargang van Taxandria (p. 119-125) worden dan ook reeds 132 werken vermeld die voor dat opzet door verschillende leden en niet-leden werden geschonken.

Sinds kanunnik Jansen in 1936 naar Turnhout kwam wonen, was hij bekommerd over de toekomst, de bestending van het Taxandria-doel. Het museum werd te klein en indien de bibliotheek eruit kon verwijderd worden, zou deze laatste op een andere plaats een betere en ook noodzakelijke uitbreiding kennen. Bovendien was de verzameling tijdschriften aanzienlijk uitgegroeid door ruil met de uitgaven van andere genootschappen.

In zijn handschriftelijke autobiografie, die bij zijn erfgenaam Adrian Glenisson-Rommens te Meerle berust, verhaalt kanunnik Jansen dat op 5 oktober 1938 een contract met het stadsbestuur werd afgesloten (burgemeester Alf. Van Hoeck, schepen Martens-Paggers en secretaris Al. Leysen) over het afstaan van de boekerij en zijn kunstvoorwerpen. (Zie: Gedenkboek...J.E. Jansen, artikel Alf. Claes, Turnhout, 1949, p. 25).

Ingevolge die overeenkomst werd de tweede verdieping van het 'Steentje' ter beschikking gesteld. De uitrusting van deze documentatiebibliotheek nam natuurlijk enige tijd in beslag. Zij werd echter met enige plechtigheid ingehuldigd op 11 augustus 1941, in aanwe-

zigheid van gouverneur Jan Grauls en tal van prominenten uit de wereld van de bibliotheek en geschiedenis.

De in aanmerking komende boeken werd door het Genootschap Taxandria aangekocht en betaald. De stad vergoedde dan nadien het Genootschap voor deze uitgaven. Tot ongeveer 1955/56 werd aldus gehandeld. Wegens bezwaar van het provinciebestuur kwam hierin verandering en ging de stad voortaan de aankopen rechtstreeks voor haar rekening nemen.

Uit voorgaand blijkt wel dat de afstand van eigendom geenszins bedoeld was als een onvoorwaardelijke overdracht. Integendeel. Het toenmalige stadsbestuur heeft destijds gewild dat het streefdoel met ruimere middelen dan deze van het privaatininitiatief, werd voortgezet. Tot groter nut van de gemeenschap.

Het karakter van de Wetenschappelijke Stadsbibliotheek Taxandria is in eerste instantie deze van een bewaarbibliotheek, dit in tegenstelling met de uitleenbibliotheek die meer op de steeds wisselende behoeften van het ogenblik is afgestemd. Bewaren: elk boek is een document dat van generatie tot generatie wordt doorgegeven opdat voortdurend wetenschappelijk en kritisch gefundeerd oordeel zou kunnen worden gevormd. Bewaren is een moeilijke en bestendige zorg! Het verhindert geenszins het gebruik voor allen die van het gebodene profiteren willen.

Het boekenbezit bestaat uit: het fonds Kanunnik Jansen; het fonds Taxandria dat tevens de schenkingen inhoudt van verschillende personen met het oog op de continuïteit van de verzameling; de boeken aangekocht met stedelijke toelage; de boeken die door de stad werden aangekocht; De verzameling tijdschriften (verzameling historische jaarboeken) die door ruil met jaarboeken van Taxandria zijn verworven.

In dit verband kan ook niet voorbij gegaan worden aan de collectie van het prentenkabinet. Alle mogelijke foto's, films, prentkaarten, gravures enzovoorts... zijn verworven via of met de gelden van Taxandria. De bedoeling van de kring was wel om historische bronnen 'ten eeuwige dage', zoals dat heet, aan te brengen bij het stadsarchief en ter beschikking te stellen van de onderzoekers.

Taxandria dankt allen, ondermeer de bestuursleden doorheen de jaren en de schenkers voor hun welwillende medewerking.

Harry de Kok

Cursus paleografie deel II

Sinds begin oktober is de tweede lessenreeks paleografie gestart. Enkele enthousiaste leden durfden de uitdaging aan. 15de-eeuwse Latijnse Bijbelteksten en andere moeilijk leesbare geschriften schrikken hen nauwelijks af. Michel Oosterbosch leidt hen op een wetenschappelijke, doch warme en vriendelijke wijze door het labirint.

Digitalisering van oude 8mm en 16mm-films

De voorbije weken mocht het stadsarchief van Turnhout een twintigtal films ontvangen in het kader van de digitalisering van oude Turnhoutse films (zie vorige nieuwsbrief). Hartelijke dank aan de enthousiaste ergoedliefhebbers.

Mocht u alsnog films willen binnenbrengen om te digitaliseren, d.w.z. het origineel en een DVD-kopie ontvangen en een kopie aan het archief afstaan, kan dit nog op de valreep.

U kan contact opnemen via taxandriavzw@gmail.com, via Bert Hendrickx 014/44.04.85 of via het stadsarchief van Turnhout.

Herdenking van Lt Salmon op de begraafplaats aan de Kwakkelstraat

Op 24 september was er op de begraafplaats aan de Kwakkelstraat een herdenking van Luitenant Salmon die sneuvelde op de dag van de bevrijding van Turnhout.

Burgemeester Francis Stynen legde een boeket bloemen neer voor het graf van de Luitenant. Jacques Boone, bestuurslid van Taxandria, deed dit in naam van de 49th (WR) Infantry Division "the Polar Bears" Association met een "wreath of poppies".

Andere opgemerkte aanwezigen waren Cdt o.r. Antoon Jacobs, Voorzitter van de Confederatie van Turnhoutse Oudstrijders en Vaderlandse Verenigingen, en Jos Huybreghts, voorzitter van de Vriendenkring van het concentratiekamp van Dora, voor de politieke gevangenen. Er waren ook vlaggendragers met de Britse vlag en met die van de NSB en van de VOS, die naast het graf van Salmon stonden.

Het viel de aanwezigen op dat, in tegenstelling tot de plechtigheden in Merksplas en Rijkevorsel, steeds minder mensen de herdenking mee beleven. Een mogelijke oplossing is het adopteren van een oorlogsmonument door een lagere school, zoals gebeurt in Merksplas voor het vredesmonument en de gedenksteen van Cpl John William Harper.

Uit de toespraak van Jacques Boone

Wij herdenken vandaag het offer van Lt Thomas William Salmon, van het 49e Britse Reconnaissance Regiment, 49e (West Riding) Infanterie Division, "the Polar Bears". Het is precies 66 jaar geleden dat hij op 24 september 1944 aan de Koningin Elisabethlei bij brug 1 gesneuveld is, als eerste Britse militair van de 49e "Polar Bear" infanterie divisie" en dit de dag zelf van onze bevrijding. Hij geldt dan ook als een symbool voor allen die de daarop volgende dagen rond Turnhout hun leven gaven voor onze bevrijding. Dit zijn minstens elf militairen van de Polar Bear divisie: één van de "Reccees", Lt Salmon, 8 van het 11e Bon Royal Scots Fusiliers, van wie één rust in de Militaire Begraafplaats te Geel en 6 anderen hier in deze begraafplaats; 2 gesneuvelden van het 7e Bon, Duke of Wellington's regiment, van wie één hier begraven is. Evenmin mogen wij de zware verliezen vergeten die de 49e Divisie gedurende de veldtocht naar het Noorden heeft geleden, vanaf het oversteken van het Albertkanaal tot de verovering van Willemstad. Deze verliezen zijn geraamd op 400. Tijdens de ganse veldtocht in Europa verloren de Polar Bears 1.642 gesneuvelden.

Hoe verliep de eerste dag van onze bevrijding? Zij die het meemaakten, zullen dit nooit vergeten. De verkenners van het "B" Squadron van het 49e Reconnaissance Regiment waren de eerste "Polar Bears" die met hun pantserauto's, half tracks en brengun carriers, kort voor 12 uur Turnhout zijn binnengereden via de Gasthuisstraat en de Herentalsstraat. Het ging onder meer om troep 1 (van Luitenant George Bowman, die over zijn campagne een dagboek schreef) en de "Assault Troop" van Luitenant Thomas William Salmon. Zij kwamen allen bijeen op de Grote Markt, waar - in een mum van tijd- om zo te zeggen de ganse Turnhoutse bevolking samenstroomde. De ontvangst die de Polar Bears te beurt viel -en wat later ook de Scots Fusiliers en de Dukes- was overweldigend. De Tommies en hun voertuigen werden onder bloemen bedolven, overstelpt met drank, gezoend... Degenen die hun voertuig verlieten, werden meteen verzwoegen in de massa. Mijn vriend Joseph Hoadley die nog verleden jaar de viering in Turnhout bijwoonde en die laatst op 18 en 19 september te Rijkevorsel en Merksplas aanwezig was, reed als een van de eerste "Reccees" de Turnhoutse

markt op. Hij bevestigde (ik citeer)" dat hij in zijn pantserauto was geblokkeerd zodat hij geen "welcome kisses" in ontvangst heeft kunnen nemen...". Luitenant Bowman schreef dat hij toen pas de betekenis van de benaming "British Liberation Army", het Britse Bevrijdingsleger, heeft begrepen.

Lt Thomas William Salmon stond, stralend, voor het vroegere politiebureau. Enkele minuten later vetrok hij in zijn rupswagentje met Rupert Dorgan als bestuurder, door de Patersstraat en de Koningin Elisabethlei in de richting van het kanaal en van Brug 1. Rupert is een kroongetuige in dit tragische verhaal, wat Joe Hoadley bevestigt. Deze had zijn pantserauto niet ver van de brug tot stilstand gebracht.

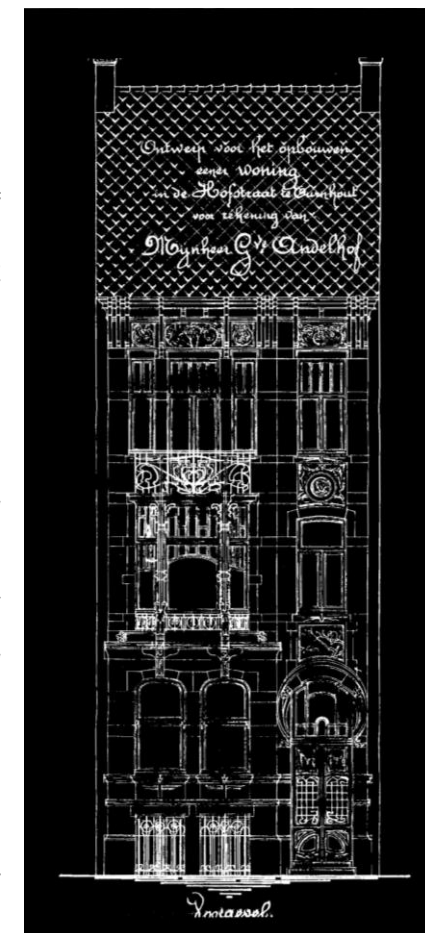
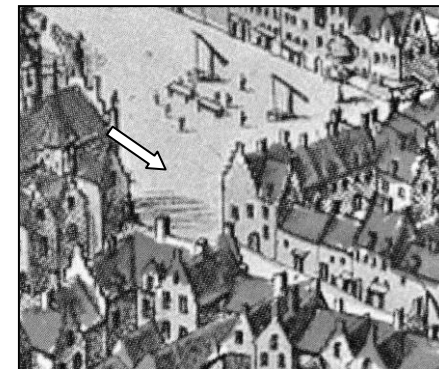
Op een bepaald ogenblik werd de carrier begroet door Duits geweer vuur. Dicht bij de brug zag de bestuurder Rupert een opening in een pand aan zijn rechterkant (een bedrijf in bouwmaterialen) en draaide daarin, uit het zicht van de Duitsers. De luitenant stapte uit, evenals de anderen. Plots weerklonk een salvo, vermoedelijk van een Spandau machinegeweer. Lt Salmon kreeg de volle laag. Met veel moeite kon hij achteraan op de carrier worden gelegd. Rupert keerde full speed terug naar de Grote Markt, hij passeerde langs de pantserauto van Joe Hoadley en riep hem toe: "He's had it": hij heeft zijn bekomst. Wat verder sprong een meisje op de carrier om naar de talrijke mensen op straat te roepen dat zij de carrier moesten doorlaten. Salmon werd ergens door nonnen naar binnengedragen (in het oude gasthuis?), waarop zij kort daarop terugkwamen en Rupert de bezittingen van de Luitenant overhandigden. Zij zegden dat de Luitenant gestorven was. Onder enorme belangstelling van de Turnhoutenaars, werd Lt Salmon later ten grave gedragen.

Wie de indrukwekkende, eindeloze rijen militaire graven, o.m. Britse, bekijkt, kan niet dan getroffen worden door de jeugdige leeftijd van de gesneuvelden. Zij waren meestal jong, zeer jong, zoals de "Polar Bears" die hier hun rusplaats hebben: 19, 20, 22 jaar oud...

24 september 2010
J. Boone

Even opfrissen: 25, 50, 75, 100, ... jaar geleden

- In 1410 was afspanning den Rooden schild op de hoek van de Grote Markt en de Herentalsstraat al uitzonderlijk voorzien van een stenen gevel.
- In 1810 werd de baan tussen Antwerpen en Turnhout (eindelijk) afgewerkt. De werken startten al in 1745.
- 6 november 1910: Stichting van het Christen Vlaams Verbond
- 25 december 1910: overlijden Joannes Capistranus Schoof, minderbroeder
- In 1910 werd het huis Andelhof in de Renier Sniedersstraat gebouwd in eclectische stijl met duidelijke art-nouveau accenten naar ontwerp van J. Verschoren. SAT, Bouw. 1910, doss. 117.
- Het stadsverslag van 3 oktober 1910 vermeldt: *Wij hadden weinig of geen oprecht heete daagen en de overvloedige regens hebben veel schade berokkend aan de veldvruchten in het algemeen. Hooi en toemaat moesten gedeeltelijk met slecht weder binnengehaald worden en de hoedanigheid liet nog al veel te wensen. De oogst van graan en haver was nog al voldoende, doch gaf minder stroo dan verleden jaar. De oogst der beeten was doorslecht. Koolen zijn er weinig en de aardappelen welke op de lage gronden werden geplant zijn half verrot door*

de aanhoudende regens. Verschillende raapvelden zijn moeten herzaaid worden daar de eerste vrucht door het venijn is afgeknaagd. Fruit is er over 't algemeen ook weinig.

- Het stadsverslag van 1860, 150 jaar geleden, vermeldt onder de hoofding: byzondere verzameling van kunstvoorwerpen en oudheden: de byzondere verzameling van den heer van Hal is andermael vermeerderd: met twee oude chinesche porcelynen vazen, met geschilderde figuren, van de stad Ton-Kin; met een kristallen drinkglas met de wapens van Jacobus den II, koning van Engeland, met een byzantisch schilderyken, in roode kleuren gemailieerd, van de 7^e eeuw, voorstellende Christus aan het kruis, met Joannes en onze Lieve Vrouw; met eene schildery, verbeeldende het binnenste van onze Lieve Vrouwe-kerk te Antwerpen, geschilderd door Pieter Neefs, met een kinderportret van Philippus de IVe, koning van Spanje, geschilderd door Zucharro; met dry schideryen, voorstellende : 1° bloemen in eene vaes, door Faes; 2° gevogelt en wild, door Ziersel, en 3° het binnenste eener huizing door Geirnaert.

- 22 november 1935: oprichting Turnhoutse Hondenafrichters
- 23 december 1935: start maatschappij Kristelijk sociaal Leven

- 1935: Bouw van de woning Van Hoeck op de de Merodelei in Nieuwe Zakelijkheid /Art Deco-stijl naar ontwerp van architect Ern. Wauters.

- 22 oktober 1960, 50 jaar geleden: overlijden zr Alphonse (Coleta Willems) gasthuizuster
- 19 november 1960: stichting wielersclub Kempische Verstandhouding
- 27 november 1960: stichting Kempische wielerspurters
- 27 december 1960: overlijden zr Maria Eduarda (Elisa Dierckx), kanunnikes van het Heilig Graf

- In 1960 werd schepen R. Proost, schepen van onderwijs aangesteld als afgevaardigde van het stadsbestuur in de beheerraad van "Geschiedkundige Kring Taxandria", in vervanging van schepen L. Peeters.

- Het stadsverslag van 1960 vermeldt: Wetenschappelijke stadsbibliotheek "Taxandria": het boekenfonds kon dit jaar met ruim 538 nummers vermeerderd worden. Ook op het gebied van tijdschriften kon er nieuwe winst geboekt worden [...].

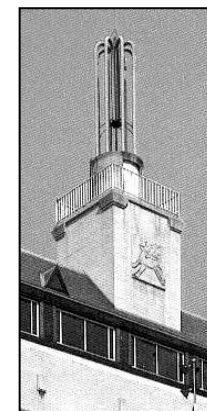
Museum: De herstellingswerken aan de verdieping [in het museum in de Mermansstraat] hebben verschillende maanden in beslag genomen. Het dak werd degelijk hersteld. Binnen werd de muurbezetting grondig heropgeknapt en het geheel opnieuw in de verf gezet. Het salet kreeg een nieuw behang.

Als aanwinsten voor het museum vallen te noteren: het geschilderd portret van Johannes Gevartius op eikenhouten paneel (17de eeuw) en een grote kader met de koningsmedaljes, vanaf 1826, geschonken door de "De Edele Handboog". Verder nog tal van kleinere aanwinsten waaronder een wafelijzer, kruithoorn, snuifdozen, koekvormen, volksprenten, tinnen borden, kaarssnuiters en twee koperen gegoten altaarkandelaartjes van de 18^e eeuw. Een stofzuiger en een kleine graveermachine voor tekstplaatjes kwamen de technische uitrusting aanvullen.

- 23 november 1960 werd de torenspits op het nieuwe stadhuis geplaatst. Het gewicht van de bronzen toren is 1120 kg, gewapend met stalen gemetalliseerde buizen. De bollen en sierwerken zijn met de hand geslagen in plaat van 3 mm. De totale hoogte is 11,50 meter; de doormeter aan de basis is 1,62 meter. (stadsverslag 1960-1961)

- 5 november 1985: overlijden Ivo Hens, oudvolksvertegenwoordiger
- 25 november 1985: opening kantoorgebouw Kredietbank op de Grote Markt.

Willy Van Sprengel en Bert Hendrickx

100 jaar geleden: 22 nieuwe straatnamen

Naarmate het inwonersaantal van Turnhout geleidelijk steeg, kwamen er steeds meer straten bij. Onlangs vierden de bewoners van de Prinsenstraat het 100-jarig bestaan van hun straat, die toen aan rand van de stad lag. Maar op 11 juni 1910 kwamen er naast de Prinsenstraat nog 21 andere nieuwe straten bij of kregen die hun huidige naam. Het betrof één van de omvangrijkste uitbreidingen van de Turnhoutse stadskern ooit. We citeren het betreffende besluit van het schepencollege. *'Het College gezien zijn besluit van 4den dezer maand betrekkelijk de hernummering der huizen in verband met de aanstaande algemeene volksoptelling, overwegende dat het noodig is, om dit werk te kunnen verrichten, een naam te geven aan een aantal nieuwe straten en daarenboven eenige kleine wijzigingen te brengen aan de thans bestaande benamingen. Besluit de volgende namen te geven aan de volgende straten: Albertstraat, Elisabethlei, Grimstedestraat, Korte Vianenstraat, Rivierstraat, Kruisbergstraat, Corbeelsstraat, Kerkstraat, Kerkplein, Vredestraat, Kadasterstraat, Duinenstraat, Congostraat, Barreelstraat, Prinsenstraat, Prinsessenstraat, Stoktsche Straat, Hertoginnestraat, Tramstraat, Schipperstraat, Harmoniestraat, Guldenspo-renlei.'*

Op de plaats van de graanvelden bevinden zich nu de Prinsenstraat en de Tramstraat. Rechts zie je nog de "Nieuwen Buiten" en de Lokerenmolen. In het midden staan de gebouwen van de Buurtspoorwegen.

Bron: Stadsarchief Turnhout, Notulen van het Schepencollege, 11 juni 1910.

Voor de ligging van deze straten en de verklaring van de straatnamen verwijzen we naar: Harry de Kok en Guido Landuyt, Turnhout in straatnamen, Turnhout, 2009.

Sam Van Clemen

85 jaar Franciscusgezellen

De Koninklijke Toneelvereniging 'De Franciscusgezellen', gevestigd in de lokalen van de Groene Chiro aan de Elisabethlei, vieren dit jaar hun 85-jarig bestaan met het aanbieden van vier toneelvoorstellingen en een toneelfestival. We belichten hun ontstaansgeschiedenis.

De 'Gezellen', zoals ze gewoonlijk worden genoemd, ontstonden in het kader van de werking van de Derde Orde, de lekenafdeling van de Minderbroeders. Deze bedelorde

was gevestigd in het huidige Paterspand in de Patersstraat. In 1925 begon een groepje enthousiastelingen in los verband toneel te spelen, de opbrengst van hun vertoning schonken ze aan het Propagandafonds voor Geloofsverdediging. Ze hielden hun bijeenkomsten in het Sint-Mariapatronaat in de Korte Begijnenstraat, waar werd getracht 'de jeugd op een fatsoenlijke wijze hun vrije zondag te laten doorbrengen'. Ze kwamen er in contact met de verantwoordelijke pater Franciscan, die zorgde voor een stevigere structuur. Op 11 maart 1927 kreeg de toneelkring haar officiële naam: de Sint-Franciscusgezellen. Hun leuze was 'Pax et Bonum', of 'de vrede en het goede'.

Van dan af was de groep een onderdeel van de Derde Orde en moest elke kandidaat-toneelspeler tevens lid zijn de Derde Orde. De toneelgroep wilde aan lekenapostolaat doen door het goede voorbeeld te geven en door goede toneelopvoeringen te brengen. Daarnaast werd ingezameld voor de werken van de Franciscanen, vooral voor de missies. De groep rekruteerde vele nieuwe leden uit de jeugdafdeling van de Derde Orde die in 1928 van start was gegaan. Zo hielpen de Gezellen in 1935 bij de bouw van de al ver-noemde Chirolokalen waar ze nu zelf gehuisvest zijn. Hierdoor was de basis gelegd voor een succesvolle toekomst, als zijn er tegenwoordig geen organisatorische banden meer met de (nog steeds bestaande) Derde Orde.

Literatuur: Paterspand Turnhout, Leuven, 1991.

Sam Van Clemen

150 jaar geleden: geboorte Charles graaf de Broqueville

Charles Marie Pierre Albert graaf de Broqueville (Postel 1860 - Brussel 1940) was, als lid van de Katholieke Partij, eerste minister tijdens de Eerste Wereldoorlog en van oktober 1932 tot november 1934.

Hij was volksvertegenwoordiger van 1892 tot 1919 en vervolgens senator tot 1936. Vanaf 1910 bekleedde hij doorlopend ministerfuncties. Hij was minister van spoorwegen en P.T.T., van oorlog, van buitenlandse zaken, van nationaal herstel, van binnenlandse zaken en van landbouw en middenstand. Op 31 mei 1918 werd hij tot Minister van Staat benoemd.

De familie de Broqueville was een

oud adellijk Frans geslacht uit Gascogne. De grootvader van Charles, de stichter van de Belgische tak van de familie, was infanterieofficier te Arras. Die Franse officier huwde hier in 1827 met een schatrijke spruit van de Antwerpse geldadel, Octavie Lecandèle de Ghyseghem (1803-1835). Hun enige zoon Stanislas (1830-1919) werd, na de vroegtijdige dood van zijn moeder, opgevoed door zijn grootmoeder, barones Elisabeth Lecandèle de Ghyseghem (1773-1864).

Stanislas huwde in 1854 met gravin Marie-Claire de Briey (1832-1876) en vestigde zich in Postel waar Charles zou geboren worden. Zijn grootvader langs moeders kant was Camille, graaf de Briey, baron de Landres. Deze was in België minister van financiën (1841) en van Buitenlandse Zaken (1841-1843).

Charles de Broqueville zag 150 jaar geleden, op 4 december 1860, het levenslicht in het Hooghuis, binnen de muren van Postel. Nu staat daar het moderne Contactcentrum van de Norbertijnen. Aan de ingang van de abdij van Postel, bevindt zich een herdenkingsmonument.

Stanislas liet in 1857-1861 een kasteel bouwen in Postel. Zoals toen de gewoonte was in de adellijke milieus, ontving zoon Charles (of Sja-

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

dat we kunnen zeggen dat Charles een humanioraopleiding genoten heeft. Hogere studies vond vader Stanislas overbodig. Hij wilde van zijn zoon een kasteelheer en landeigenaar maken, zoals hij dat zelf was. Charles leerde wel het schrijnwerkvak. Toen hij later eerste minister werd, vond zijn vader het spijtig dat er een goed meubelmaker voor de toekomst verloren ging.

Via zijn vader kende Charles het lokale politieke wereldje: de rijke burgers en herenboeren die in bezit waren van het stemrecht. Zijn vriendelijkheid in de omgang bracht hem al vlug in contact met enkele belangrijke Molse personen. Zijn groot talent om mensen voor zich te winnen, zou ook later niemand van zijn tegenstrevers betwisten. In Brussel leerde Charles de Broqueville zijn toekomstige echtgenote Berthe d'Huart kennen. De politiek zat er langs die kant diep in, haar grootvader was eerste minister Jules Malou.

Zijn geringe vorming werd gecompenseerd door zijn vlug verstand, zijn uitstekend geheugen en zijn assimilatievermogen dat hem in staat stelde zich snel alle opvattingen en vraagstukken eigen te maken. Daarbij bezat hij zoveel tact en parlementaire wendbaarheid dat hij zelfs onder zijn politieke tegenstanders weinig vijanden telde.

In Mol liet de Broqueville zich van zijn beste kant zien. De tunnel aan het station, het opvoedingsgesticht en het ziekenhuis kwamen zo van de grond. De middelbare school, het Boerenkrijgmonument en de vlag van de Studentenbond konden op zijn – ook financiële – steun rekenen. Wegen, trams en spoorwegen hielden hem gedurig bezig. Zo kwam er in 1903 de lijn naar München-Gladbach. Terloops, hij drong toen ook al aan op fietspaden. De gezondheidstoestand van de arbeiders in de zinkfabrieken (Wezel), de ziekenver-

reلتje volgens sommige Mollenaars) huisonder-richt. Zijn privéleraar was priester Simon uit Geel. Deze geestelijke gebruikte voor de lessen het programma en de leerboeken van het Turnhoutse jezuïeten-college. Hij liet ook de examenvragen van die school overkomen, zo-

pleging in Geel en de arbeiderspensioenen konden op zijn belangstelling rekenen.

Met hand en tand streed hij voor de landbouwbelangen. Hij was trouwens een medestichter van de Boerenbond. De margarine was valse boter en moest met kleurstof ontmaskerd worden, besmet Hollands tuberculose vee mocht de grens niet over, en de vrije veeverzekering moest subsidies krijgen. Na de oorlog zorgde hij er mee voor dat de flessenfabriek naar Mol-Donk kwam. In Turnhout was hij beschermid bij de oprichting van Taxandria, de eerste historische kring in de Kempen.

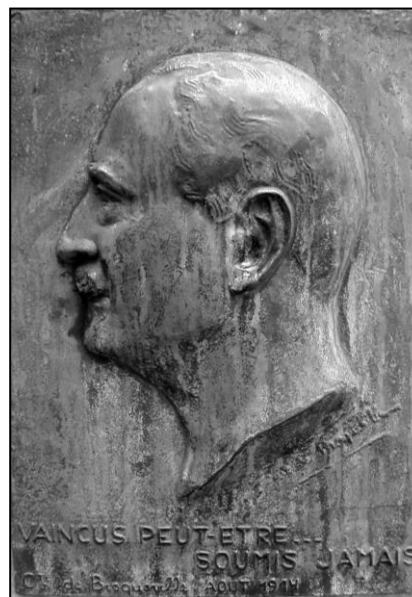
In 1893 werd de grondwet gewijzigd en werd het meervoudig algemeen stemrecht ingevoerd. De stemplicht werd ingevoerd. Het meerderheidsstelsel bleef gehandhaafd. In 1894 werd voor de eerste maal volgens het nieuwe systeem gestemd. Het aantal kiezers steeg in het arrondissement Turnhout van 1968 kiezers naar 26114.

De verruiming van het kiesrecht leidde tot conflicten in de katholieke partij: wie zou de nieuwe kiezers vertegenwoordigen? Bij de opstelling van de lijst in 1894 voor de parlamentsverkiezingen gingen de poppen al aan het dansen. De Turnhoutse Volksbond, vertegenwoordiger van de katholieke arbeiders, eiste een kandidaat op de katholieke lijst. Dit werd geweigerd. Uit protest verbrak de Volksbond de onderhandelingen. Deken Adams, erevoorzitter van de Volksbond, kon ter nauwer nood de brokken lijmen. Hij bekwam bij de katholieke kiesvereniging, die de lijst samenstelde, dat baron de Broqueville, één van de aftredende kamerleden, het programma van de Volksbond (behalve de evenredige vertegenwoordiging) in de Kamer van de Volksvertegenwoordigers zou verdedigen. De Turnhoutse katholieke lijst werd verkozen, er waren geen andere lijsten ingediend.

Zijn handigheid, grote ambitie en natuurlijke charme brachten de Broqueville vanaf 1910 in de regering. De gemoederen in het land waren toen erg verhit rond het schoolprobleem, de invoering van het algemeen stemrecht en de veralgemening van de dienstplicht.

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

In 1911 werd de Broqueville regeringshoofd. Het was het begin van een lange en woelige ministeriële carrière waarin hij zich deed kennen als een compromispoliticus. De Broqueville dacht vooruit inzake problemen als de schoolkwestie, legerhervormingen of de invoering van het algemeen enkelvoudig stemrecht. Het was zijn bedoeling op termijn tot akkoorden met de liberaalsocialistische oppositie te komen zonder de katholieken te verontrusten. Als regeringsleider tijdens de Eerste Wereldoorlog stond de Broqueville op zijn strepen, ook tegenover Albert I. Een botsing tussen Albert en de Broqueville over het opperbevelhebberschap van het leger leidde in 1918 tot zijn ontslag als regeringsleider.

Maar de Broqueville was niet uitgeteld. De beurscrisis in de jaren '30 sleepte België mee in de recessie, de werkloosheid nam toe. Besparen op uitgaven en lonen, scheen de oplossing... inkrimpen dus, deflatiepolitiek. De regering gaf er in 1932 de brui aan. Wie moest het land uit de puree halen? 's Konings oog viel op de tweeënzeventigjarige Charles de Broqueville, de wijze oude man, die heimelijk nog ambities koesterde: 'Ik heb vrienden bij de liberalen en er blijven er nog meer over bij de katholieken.' De Broqueville zat weer in het zadel. Het leven kan mooi zijn: na vijftien jaar revanche op 'kortzichtige' politici, en een koning die zijn capaciteiten bewonderde...

Op 5 september 1940 stierf hij in Brussel. Met moeite vond men een auto om hem op 9 september in Postel te begraven.

Luc Vanhoof

Het postkantoor van Turnhout tijdens Wereldoorlog I deel 3 : Postontvanger C.J. Loos in Baarle-Hertog

Deze aflevering kwam tot stand met zoekwerk van Jacques Hemelaers (Herentals), Herman Janssen (Merksplas) en mijzelf.¹

Turnhout werd op 8 oktober 1914 bezet door de Duitsers. Zoals op veel plaatsen begaven de bezetters zich vlug naar de administratieve gebouwen en dus ook naar het Postgebouw op de Grote Markt. Aan postontvanger Loos werd inzage gevraagd in de boeken. De telefoon werd buiten werking gesteld en de kas werd leeggehaald die echter slechts 92 frank bevatte. Loos werd meegenomen naar het treinstation.

Kort na de eerste Wereldoorlog publiceerde Eugeen Waterschoot *“De Duitsers in de Kempen”*. Voor februari 1915 schreef hij o.a. :

“De heer Postmeester verblijft nog in Baarle-Hertog, waar hij een internationalen postdienst ingericht heeft.”

Hadden de Duitsers hem vrijgelaten of kon hij ontsnappen ? We weten het niet. In deze aflevering ga ik trachten zijn spoor in Baarle-Hertog te volgen.

Baarle-Hertog bestaat uit 22 enclaves, volledig omringd door Nederlands grondgebied en vier delen die vast aan België grenzen. Deze vier gebieden, waaronder het gehucht Zondereigen, werden door de Duitsers bezet. Maar de 22 enclaves konden zij niet bereiken zonder de Nederlandse neutraliteit te schenden. Ze moesten dan immers over Nederlands grondgebied.

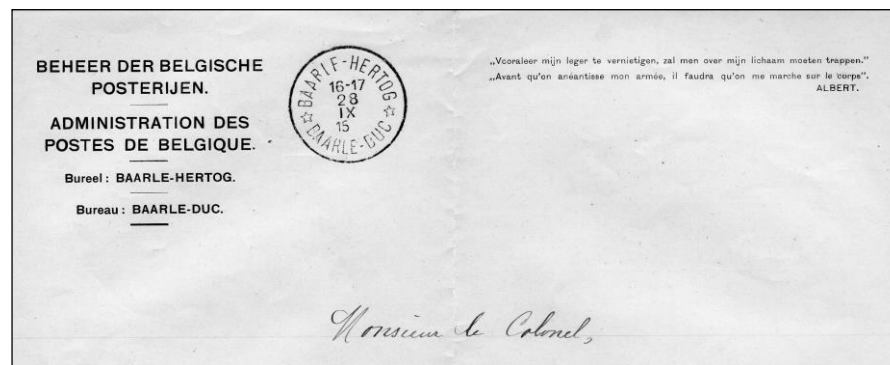
Onmiddellijk na de bezetting van België zijn er duizenden landgenoten naar Baarle-Hertog gevlucht waaronder dus C.J. Loos. Men kan ze niet terugvinden in het bevolkingsregister omdat ze zich er niet officieel lieten inschrijven. Er heeft wel een vluchtelingenregister bestaan

¹ Jacques Hemelaers is kenner bij uitstek van de postgeschiedenis tijdens WO I en van Baarle-Hertog in het bijzonder. Herman Janssen is redactielid van het tijdschrift *“Van Wirksaante”* van de heemkundige Kring Amalia van Solms van Baarle-Hertog-Nassau.

in Baarle-Hertog. Dit blijkt uit volgende notitie in het register van in- en uitgaande briefwisseling van Baarle-Hertog :

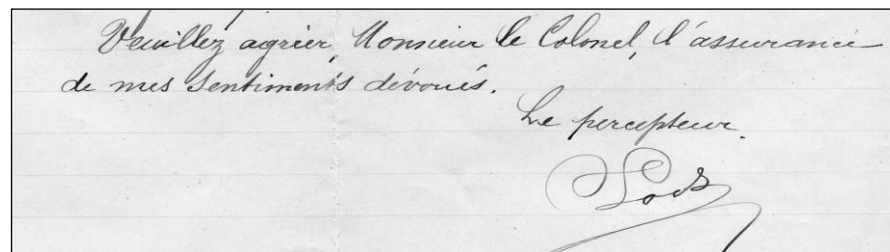
“Ten einde aanstekelijke ziekten te voorkomen welke door deze opeenstapeling van volksmassa’s gemakkelijk konden ontstaan, werd de pokinenting bij alle voortvluchtelingen toegepast op bevel en door toedoen van ’t Nederlandsch Bestuur. Een register der alhier verblijvende vermeldt de namen, beroep en woonplaats en wordt ten gemeentehuize bijgehouden.”

Dit register is echter tot op heden niet teruggevonden in het archief van Baarle-Hertog. We weten dus niet waar hij gewoond heeft. Een eerste bewijs dat Loos er verbleven en gewerkt heeft is een brief die hij op 28 september 1915 verstuurde op briefpapier van het postkantoor van Baarle-Hertog naar een gevluchte Belgische kolonel die in Amersfoort (Nederland) verbleef (afb. 1a en 1b).

afb. 1a

Deze brief ondertekende hij met *“Le percepteur C. Loos”*. (Percepteur is Postontvanger).

afb. 1b

Constant Jan Hembrechts was de eerste postmeester van Baarle-Hertog nadat er een postkantoor werd opgericht op 19 april 1898. Hij werd geboren te Turnhout op 11 mei 1863. Op 7 september 1898 liet hij zich inschrijven in het bevolkingsregister van Baarle-Hertog. Hij overleed in Tilburg op 10 december 1914; dus kort na de inval van de Duitsers in België.

Vanwege de unieke ligging van dit Belgische postkantoor (in het enige onbezette dorp aan de grens met Nederland) en de mogelijkheden die deze situatie bood, was een spoedige heropening van het postkantoor aangewezen. Na een incognito bezoek van minister Helleputte aan Baarle-Hertog eind januari 1915, werd het Overdraagkantoor (Depot-relais) terug geopend. Het hing nu theoretisch af van de Ontvangerij van Veurne (ook onbezett gebied), maar in de praktijk was het de regering te Ste-Adresse in Frankrijk die er de lijnen uitzette.

Nergens vinden we een officiële aanstelling van Loos tot Postontvanger van Baarle-Hertog. In principe was dit ook niet nodig. Baarle-Hertog was een Overdraagkantoor en Loos was als Postontvanger van Turnhout de hiërarchische overste van dat kantoor zodat hij de facto het hoofd werd van het postkantoor van Baarle-Hertog. In de brief aan de Belgische kolonel in Amersfoort schrijft Loos dat het hem spijt dat hij de aangekochte postzegels niet kan inwisselen tegen nieuw uitgebrachte postzegels. Dit vergt een toelichting :

← Vooroorlogse zegels

De Belgische regering was naar Le Havre in Frankrijk gevlucht. Van daar uit verklaarde ze de vooroorlogse

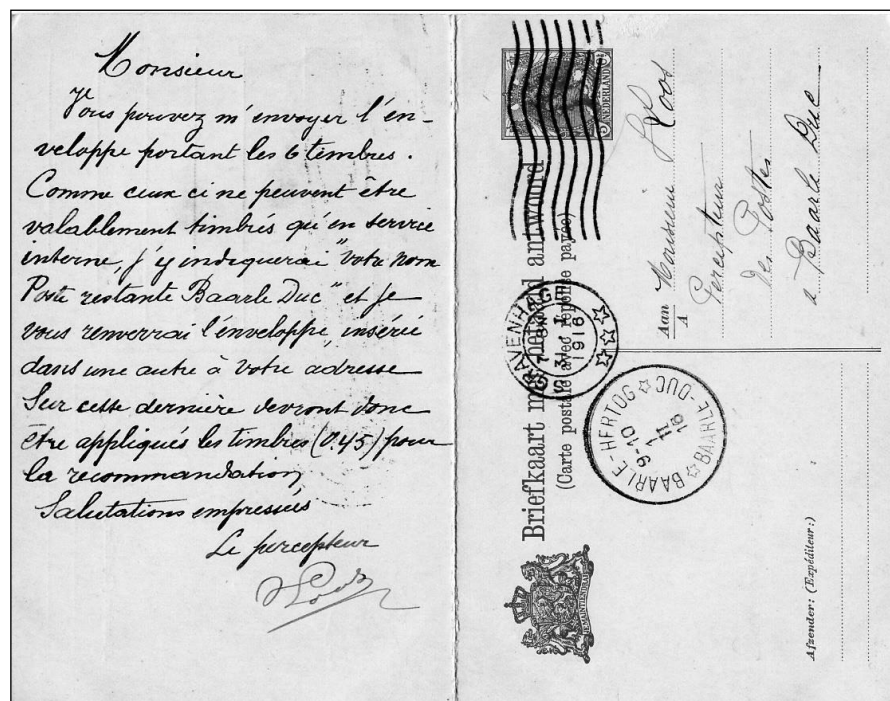
postzegels ongeldig vanaf 15 oktober 1915 omdat grote voorraden in de handen van de Duitsers waren gevallen.

zegel Londense druk →

Ze liet nieuwe zegels in Londen drukken met de beeltenis van Koning Albert I. Deze nieuwe zegels waren slechts bruikbaar in onbezett België : in een strook aan de kust en in Baarle-Hertog. In de brief aan de Belgische kolonel schrijft Loos dat hij nog geen instructies ontvangen heeft van de Hogere Overheid of de vervallen zegels gratis konden ingeruild worden tegen de nieuwe.

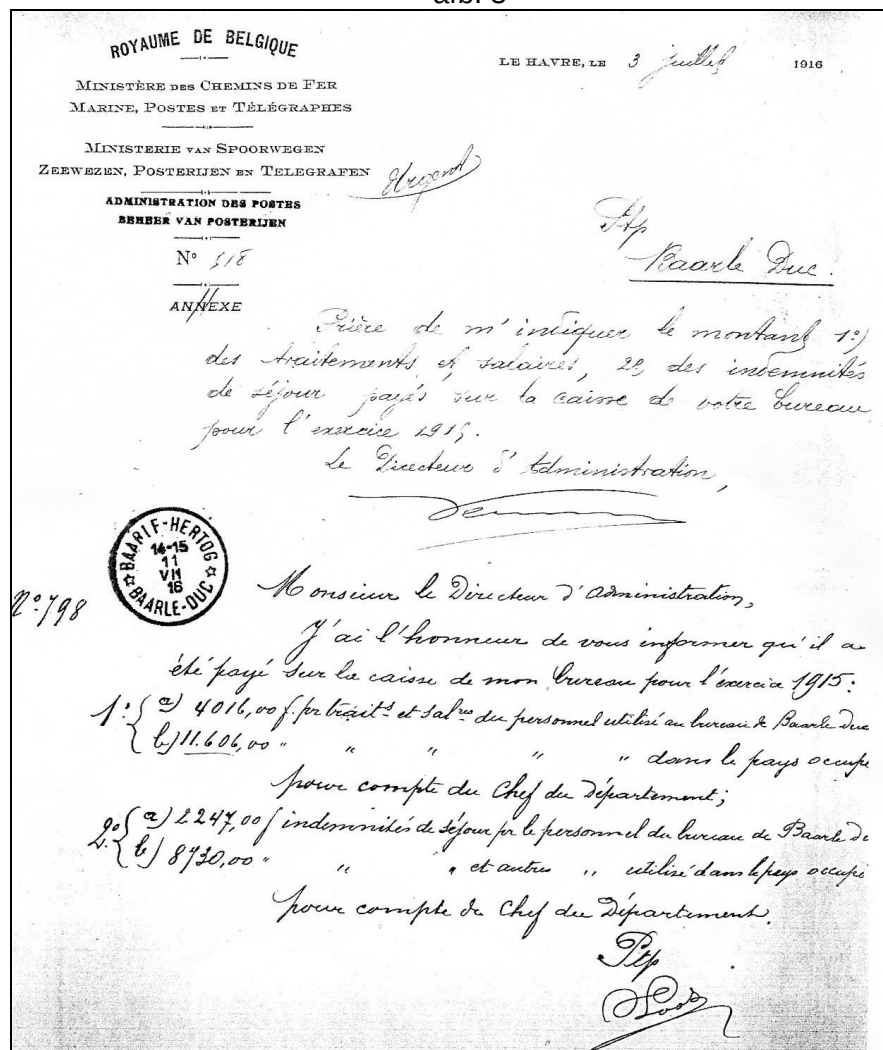
Een tweede bewijs van de aanwezigheid van Loos in Baarle-Hertog is een briefkaart met betaald antwoord aan een postzegelverzamelaar in De Haag van 1 november 1916 (afb. 2). Loos had 6 ongestempelde postzegels met de beeltenis van Koning Albert I aan deze verzamelaar verkocht en ze per post opgezonden. Ze waren op een blad papier gekleefd. De verzamelaar verzocht Loos nadien de zegels retroactief af te stempelen met het jaartal 1914, en indien dit niet mogelijk was, de zegels slechts met de datum op het papier af te stempelen en "Baarle-Hertog" op de zegels zelf.

afb. 2

Loos kende de postreglementen zeer goed en wist dat dit niet mocht. Hij bedacht een ingewikkelde constructie. Hij schreef naar de verzamelaar dat hij de zes zegels op een enveloppe moest kleven waarop hij het eigen adres moest schrijven. Deze enveloppe moest de verzamelaar aangetekend verzenden naar het postkantoor van Baarle-Hertog, ingesloten in een andere enveloppe. Loos kon dan de ingesloten enveloppe afstempelen in Baarle-Hertog en terugsturen naar de verzamelaar.

afb. 3

Een derde bewijs is een brief die op 3 juli 1916 vanuit het Ministerie van Spoorwegen, Zeewezen, Posterijen en Telegrafien vanuit Le Havre verzonden werd aan de Postontvanger van Baarle-Hertog (afb. 3). In de brief wordt gevraagd het bedrag op te geven dat in 1915 werd uitbetaald door de kas van het postkantoor. Op 11 juli 1915 antwoordt Loos dat hij bedragen van 4.016 fr en 2.247 fr uitgegeven heeft aan zijn postpersoneel maar ook bedragen van 11.606 fr voor "traits et salaires du personnel utilisé dans le pays occupé" en 8.730 fr aan "indemnités de séjour et autres pour le personnel utilisé dans le pays occupé". Vrij vertaald: vergoedingen voor personeel, gebruikt in het bezet land. Onderscheid moet gemaakt worden tussen spionagediensten en brievensmokkelaars. De spionnen werkten in dienst van geallieerde legers (meestal het Belgische of het Engelse) en maakten mogelijk gebruik van het draadloze zendstation in Baarle-Hertog. Netwerken van brievensmokkelaars daarentegen brachten vanuit het consulaat in Vlissingen of het postkantoor in Baarle-Hertog postzakken en postpakken over de grens en van daaruit verder naar het binnenland. Deze "passeurs" of grensgidsen werden voor hun gevaarlijk werk goed betaald. Volgens Herman Janssen lijkt het aannemelijk dat het Ministerie der Posterijen daar rechtstreeks bij betrokken was en de vergoedingen via het postkantoor betaalden.

Tenslotte zijn er nog twee documenten die Jacques Boone in het archief van het ministerie van Buitenlandse Zaken geraadpleegd heeft voor het schrijven van zijn artikel "MN7: Het militaire radio luister- en zendstation te Baarle-Hertog (WO I)", gepubliceerd in het jaarboek 2008 van de Koninklijke geschied- en oudheidkundige kring van de Antwerpse Kempen:

- Tussen het nieuwe radiostation en het telegraafkantoor werd een telegraaflijn aangelegd rond einde oktober 1915. De ontvanger der PTT, Loos, bleek hiermee niet gediend te zijn en liet dit weten aan zijn bestuur.
- De Nederlanders waren niet opgezet met de oprichting van de antennepylonen voor het zendstation en voerden verscherpte blokkademaatregelen tegen de enclave in. Personen die de enclave binnen wilden werden gefouilleerd, zelfs volledig ontkleed. Briefwisseling werd geopend bij postontvanger Loos.

In een volgende aflevering wordt een minder fraaie kant van C.J. Loos belicht tijdens zijn verblijf in Baarle Hertog.

Mon Römer

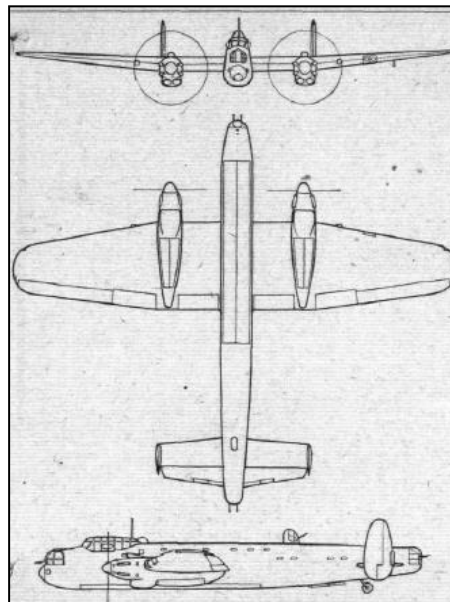
AVRO MANCHESTER L 7465 OL-H stort neer op Hoge Berg te Lichtaart

Naar aanleiding van een uitgeschreven contract in 1937 wilde de Britse vliegtuigbouwer A.V. Roe de beste bommenwerper bouwen. Als eerbetoon aan de stad waar zijn firma "A.V. Roe and Company" gevestigd was noemde hij het nieuw zware / middelzware tweemotorig bombardementsvliegtuig "Manchester". Spijtig genoeg was het resultaat één van de slechtst ontworpen bommenwerpers. Er waren o.a. problemen met de "Vulture" motoren die heel onbetrouwbaar werkten. De eerste toestellen waren zeer onstabiel tijdens het vliegen zodat een derde verticaal staartvlak diende te worden aangebracht. Met de invoering van de Mk. IA verdween dit staartvlak weer maar werden de twee oorspronkelijke staartvlakken in oppervlakte vergroot. Ook de vleugels moesten aangepast worden en werden elk 1.5 meter langer gemaakt. Het is dan eigenlijk heel verwonderlijk dat uit dit zo bedenkelijke type bommenwerper de beste viermotorige RAF bommenwerper van de oorlog, de AVRO Lancaster, ontwikkeld werd. In het totaal werden er maar 202 AVRO Manchesters geproduceerd, prototypes inbegrepen, hoewel er initieel 2000 besteld waren. Met de 193 operationele toestellen werden 1.269 opdrachten uitgevoerd. Er gingen 78 Manchesters verloren, waarvan er 33 werden neergeschoten. De Manchester bommenwerper werd door RAF Bombercommand vooral ingezet voor nachtoperaties.

Naargelang de opdracht had een AVRO Manchester 6 of 7 bemanningsleden aan boord. Er waren twee piloten, een boordwerktuigkundige, een navigator, een bommenrichter die tevens de mitrailleurs in de neuskoepel bediende en een radio-operator - schutter in de rugkoepel en een schutter in de staartkoepel. Soms werd een extra neusschutter als 7de lid toegevoegd.

Het toestel met staartnummer **L7465** was een vliegtuig van het type Mk.I. uit een reeks van 157. Het vliegtuig werd later tot een Mk. IA verbeterd. De **L7465** was geleverd aan "A.V.Roe/ Service & Supply" voor montage en afwerking. (modificaties en motor vervanging) op 26 juli 1941. Het was klaar voor levering aan het 83 Sqn RAF op 22 december 1941. In het 83 Sqn vloog het met de romPCODE **OL-H**. Het toestel ging verloren bij een aanval op Essen in de nacht van 25 op 26

maart 1942 bij zijn negende operationele inzet. De L7465 had toen een totaal van slechts 47 uur en 20 minuten aan vliegturen op zijn teller staan.

Deze Manchester was de 4de overwinning van de Duitse nachtjager Lt (*Leutnant* = *Onderluitenant*) Kurt Loos van 2/NJG1, het 2st Staffel (2de smaldeel) van het NJG1 "Nachtjagdgeschwader 1" (1ste Nachtjachtwing), die vanuit Venlo (NL) gestart was voor een opdracht "Zahme Sau" met zijn BF 110 nachtjager de **OL-H**, "H for Harry", om 23hr.44 neerschoot. ("Zahme Sau" of Helle nachtjacht – HENAJA - waarbij het toestel van de nachtjager nog niet is uitgerust met een eigen radarsysteem en het doel in zijn sector zoekt

met de hulp van grondschijnwerpers of de uitlaatvlammen van de motoren van het vliegtuig). De Manchester stortte neer in de bossen van Hoge Berg te Lichtaart. Alle bemanningsleden kwamen om en werden eerst in Lichtaart door de Duitsers, met militaire eer, begraven. Hun stoffelijke resten werden later overgebracht naar het "Commonwealth" kerkhof van Heverlee.

Het betreft hier:

- P/O (Pilot Officer = *Onderluitenant*) RAFVR (Royal Air Force Volunteer Reserve) Christopher Hugh Danielsen, stamnummer 62702, 20 jaar, uit Edgebaston, Birmingham, piloot.
- F/O (Flying Officer = *Luitenant*) RAAF (Royal Australian Air Force), Donald McConachie, stamnummer 404109, 29 jaar, geboren op 27 juni 1912 in Nambour, Queensland, Australië en ongehuwd. Hij was waarschijnlijk de navigator van het toestel.
- FSgt (Flight Sergeant = 1ste Sergeant) RAF Albert Woodcock, stamnummer 654156, 21 jaar en gehuwd uit Accrington, Lancashire, piloot.

- *Sgt RAF Paul Markides*, stamnummer 778497, 21 jaar uit Queensdale, Bulawago, Zuid-Rhodesië in Afrika, boordschutter.
- *Sgt RAF Thomas Henri Miller*, stamnummer 514426, radio-operator - boordschutter.
- *Sgt RAFVR Alan Gordon Jaye*, stamnummer 1043665, 19 jaar uit Downpatrick, Co. Cork, Noord-Ierland, boordschutter.
- *Sgt. RAFVR Colin Clement Smith*, stamnummer 1181165, 21 jaar uit Maidstone, Kent, radio-operator – boordschutter.

Het rapport van RAF Bombercommand over de nachtelijke aanval van 25 op 26 maart 1942 op Essen luidt, vrij vertaald, als volgt:

Essen

254 vliegtuigen - 192 Wellingtons, 26 Stirlings, 20 Manchesters, 9 Hampdens, 7 Lancasters – in de tot noch toe grootste aanval op 1 doel. 9 vliegtuigen - 5 Manchesters (van de 20 uitgestuurde), 3 Wellingtons, 1 Hampden – gingen verloren.

De zichtbaarheid was goed en 181 bemanningen beweerden dat ze Essen gebombardeerd hadden, waarvan velen ook beweerden dat ze hun bommen op de Krupps fabrieken afgeworpen hadden. Nochtans tonen luchtfoto's van het bombardement aan dat veel bommenwerpers misleid waren door de afleidingsvuren die in Rheinberg, 18 km ten westen van Essen door de Duitsers waren aangestoken. Het rapport van Essen beweert dat slechts 9 hoog explosieve bommen, 700 brandbommen en 1.627 vlugschrijven in Essen afgeworpen werden. Eén huis werd vernietigd en twee werden ernstig beschadigd. Vijf personen werden gedood en elf werden gewond.

Het 83 Sqn RAF had als moto "Strike to Defend" (Aanvallen om te verdedigen). Het embleem van het Sqn was een hertengewei. Het werd opgericht in Schotland in 1917. Het Sqn nam deel aan de eerste aanvallen op Berlijn en viel ook de beruchte Duitse schepen "Sharnhorst", "Tirpitz" en "von Scheer" aan. In September 1940 werd aan het Schotse bemanningslid (radio operator) van dit smaldeel, *FSgt John Hannah*, als allereerste, een "Victoria Cross" onderscheiding uitgereikt voor moed bij luchtoperaties toen het Hampden toestel **OL-J** in brand was geschoten tijdens

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

een aanval op invasieboten in Antwerpen. Hoewel twee leden van de bemanning reeds uit het brandende vliegtuig gesprongen waren en ondanks de enge bewegingsruimte slaagde hij erin de brand te blussen zodat het toestel toch naar zijn basis kon terugkeren.

Met hun Manchesters had het Sqn ook deelgenomen aan de bomaanval met 1.000 bommenwerpers op Keulen. In 1942 werden de Manchester toestellen al snel vervangen door Lancasters. Het 83 RAF Sqn verloor 9 van zijn AVRO Manchester vliegtuigen in de oorlog. Voordien had het 82 van zijn Hampdens verloren en later nog 171 van zijn AVRO Lancasters, waarvan 2 na het einde van de oorlog.

De laatste bombardementsopdracht in Wereldoorlog II van het 83 Sqn RAF was een aanval met 9 Lancasters op een olieraffinaderij in Vallo Tonsberg (Noorwegen) in de nacht van 25 op 26 april 1945. Op 7 Mei 1945 zal het 83 Sqn nogmaals ingezet worden om ex-krijgsgevangenen terug te vliegen van het vasteland naar het Verenigd Koninkrijk (Operatie Exodus). Na de oorlog zou het 83 RAF Sqn overschakelen op "Vulcan" bommenwerpers tot het 1969 ontbonden werd.

Duitse piloot *Kurt Loos* werd op 1 februari 1920 in Schwerte in de "Kreis" (Arrondissement) Unna (Ruhrgebied) in Nordrhein-Westfalen geboren. Hij vloog met Messerschmitt BF-110 tweemotorige jachtvliegtuigen bij het ZG-2 (Zerstörergeschwader 2 = 2^{de} zware jachtwing). Uit onderdelen van deze wing werd het NJG1 gevormd. Hij werd achtereenvolgens bevorderd tot Oberleutnant (Luitenant) en Hauptman (Kapitein).

Op het einde van de oorlog maakte hij deel uit van het 8(Sturm)/JG300 (8st smaldeel stormjagers van het Jagdgeschwader 300 "Wilde Sau" (300ste Jachtwing Stormjagers Wilde Zeug) dat in september 1944 opgericht was en waar hij met de Focke-Wulf 190A-8 eenmotorige jagers vanuit Adlholz/Amberg vloog. Aan *Hptm Kurt Loos* kennen sommige bronnen 13

overwinningen toe, terwijl de meeste bronnen slechts 10 overwinningen toekennen (5 tweemotorige bommenwerpers en 5 viermotorige bommenwerpers). De AVRO Manchester **OL-H** was zijn vierde overwinning en de derde op een tweemotorige bommenwerper. Hij was drager van het "Eisernes Kreuz" 1st en 2de klas en op 21 augustus 1942 kreeg hij het "Deutsches Kreuz in Gold". Zijn laatste erkende overwinning was deze op de AVRO Lancaster **R5537 OF-B** van het 97 Sqn RAF, op zending naar Frankfurt, die hij in de nacht van 25 augustus 1942 om 2hr15 neerschoot en die bij de trappistenabdij in Westmalle neerstortte. Voor de gesneuvelde bemanning van dit vliegtuig hangt er een herdenkingsplaat in de Engelse kapel bij de abdij. Toevallig stortte op nagenoeg dezelfde plaats, een jaar later op 31 augustus 1943, de Handley Page Halifax II **JD409 EY-D** van het 78 Sqn RAF, op zending naar Mönchengladbach, neer die door *Hptm Walter Rupprecht* van Stab II/JNG1 (Staf van IIde Groep van Nachtgeschwader 1) werd neergeschoten en waarvan ook de ganse bemanning gedood werd. Dit was de enige overwinning van *Hptm Walter Rupprecht* (ook gekend onder de naam *Hans Werner Balls*) want hij werd een maand later op 28 september 1943 door de "De Havilland Mosquito Fighter Bomber VI" **UP-?** van het 605, County of Warwick, Sqn RAF (Auxiliary Air Force), bestuurd door *W/Cdr (Wing Commander = Lt. Kolonel) "Sammy" Hoare DFO DFC with Bar* (Distinguished Flying Cross en Distinguished Flying Cross met bar), in een luchtgevecht gedood.

Hptm Kurt Loos werd in een luchtgevecht boven Göttingen door een Amerikaanse jager op 24 maart 1945 neergeschoten. Hij werd te Göttingen (Niedersachsen) begraven.

De "Sturmjäger" (Stormjagers) van de Luftwaffe waren speciale eenheden. De vliegtuigen van deze eenheid waren voorzien van extra bescherming, een stalen propeller en in het begin ook met extra bewapening. De "Sturmjäger" piloten hadden een eed afgelegd dat ze "met inzet van eigen leven" zouden aanvallen. De Luftwaffe gaf hun een speciale behandeling op gebied van voeding en drank, zelfs toen dit voor de rest van Duitsland zeer schaars was. De bedoeling was om zoveel mogelijk vijandelijke bommenwerpers neer te halen en verwoesting te zaaien in de dicht op elkaar vliegende blokken bommenwerpers. Ze vielen de bommenwerpers met hun bewapening aan en indien nodig, diende de stalen propeller van het jachtvliegtuig om de bommenwerper zodanig te beschadigen dat hij neerstortte. Lukte dit

ook niet dan moesten ze de bommenwerper zelfs rammen. Het was een "Kamikaze". De kans dat de aanvallende "Sturmjäger" zelf zijn vliegtuig veilig kon verlaten was uiterst klein. De Duitsers hoopten dat bij het zien van deze drieste Duitse aanvallen van hun stormjagers en de massale vernietiging die ze daarmee zouden toebrengen aan de bommenwerpers, de Geallieerde luchtmacht zou doen afzien van het verder uitvoeren van massale aanvallen. De toegebrachte schade door de "Sturm" aanvallen voldeed niet aan de verwachtingen van het Luftwaffe Kommando. Het echt bekomen resultaat was echter een groot verlies aan onvervangbare ervaren Duitse jachtpiloten. Op het einde werden deze stormeenheden zelfs ingezet, zonder bewapening, tegen gronddoelen o.a. om de bruggen over de "Oder" te vernietigen toen het Rode Leger deze stroom trachtte over te steken voor de aanval op Berlijn.

Op 24 maart 1945, de dag dat *Hptm Kurt Loos* sneuvelde, was het Duitse luchtruim verzadigd met vliegtuigen van de Geallieerde legers. "Operation Varsity", waarmee *Field Marshall Montgomery* met het 2de Leger via Wesel over de Rijn door de Duitse laagvlakte als eerste Berlijn trachtte te bereiken, was juist van start gegaan en werd gesteund door 880 Amerikaanse USAAF en RAF jagers terwijl er 1.500 vliegtuigen en zweefvliegtuigen parachutisten en materiaal aanvoerden. RAF Bombercommand stuurde dezelfde dag 177 bommenwerpers om de spoorweginstallaties van Sterkrade bij Oberhausen (Nordrhein-Westfalen) aan te vallen. Nogmaals 175 vliegtuigen vielen Gladbeck aan de Ruhr aan. 175 vliegtuigen bombardeerden fabrieken in Dortmund. Bij deze opdrachten gingen slechts 4 vliegtuigen verloren. Operatie Varsity werd ook gesteund door 700 lichte (Douglas Havoc A-20, A-26 Invader en B-26 Marauder) bommenwerpers van de 9de USAAF die ook ondersteuningsopdrachten voor de Amerikaanse troepen die, bij Remagen de Rijn overstaken, uitvoerden en aan de oostelijke oever een bruggenhoofd gevormd hadden.

Ook lieten de eenheden van 8th USAAF zich niet onbenut. Met 1.033 zware bommenwerpers vielen ze Duitse vliegvelden aan. Op de middag stuurden ze nog 234 B-24 zware bommenwerpers uit om voorraden te droppen over de Rijn. In de namiddag vielen nog 443 zware bommenwerpers vliegvelden en spoorweginstallaties aan. Deze laatste opdracht was gesteund door 113 jagers. Op 24 maart

1945 vlogen de jachtvliegtuigen van 8th USAAF 1.065 opdrachten en konden 30 Duitse jagers neerhalen.

De 15th USAAF op zijn beurt viel met 660 B-24 en B-17 zware bommenwerpers Berlijn aan en de vliegvelden van Munich en Neuburg aan de Donau. Ze waren vergezeld door P-38 Lightning en P-51 Mustang jachtvliegtuigen.

Het is voor mij niet mogelijk om na te gaan door welke Amerikaanse jager *Hptm Kurt Loos* werd neergeschoten.

Voor de bemanning van de AVRO Manchester **OL-H** werd in maart 2009 een gedenksteen onthuld op de plaats waar de bommenwerper was neergestort. Familieleden van de gesneuvelde bemanning namen hieraan deel. Ook waren leden van het Britse "WINGSMUSEUM World War Two Remembrance Museum" bij deze inhuldiging aanwezig. Dit museum heeft in zijn collectie kleine onderdelen van dit vliegtuig en voorwerpen van de bemanning die op de Hoge Berg werden opgegraven.

Een bevriende boswachter van de Heer *Jacques Boone* had een gouden zegelring gerecupereerd bij het vliegtuig dat was neergestort. Na lang zoeken door *Jacques Boone* kon vastgesteld worden dat de ring toebehoorde aan *Sgt RAF Paul Markides*. De ring werd naar Engeland meegenomen door *Frank Oliver*, neef van *Sgt RAFVR Colin Clement Smith*. Hij moest die overhandigen aan iemand van de familie *Markides*.

Een verslag over het terugbezorgen van deze ring verscheen in de *Gazet van Antwerpen* van 27 maart 2009 onder de titel "Familie krijgt na 67 jaar ring terug".

Opmerking: Op de gedenksteen zijn de dienstgraden van *Donald McConachie* en van *Albert Woodcock* niet in overeenstemming met de gegevens van respectievelijk de "RAAF Roll Call" en van de "Commonwealth War Graves Commission". Ze hadden respectievelijk de graad van Flying Officer en Flight Sergeant en niet de lagere dienstgraden van Pilot Officer en Sergeant.

J. Van Troy, Cdt v/h Vlw. Ing. b.d.

Erfgoed in de media en op het internet

- Taxandria heeft sinds enkele weken een eigen **Facebook-pagina**. Hierop verschijnen o.a. informatie over activiteiten, nieuwtjes, tips,...
Mocht u nog niet één van de bijna 140 "vrienden" van Taxandria zijn, kan dit uiteraard nog! Welkom op ons nieuw, hedendaags platform...
- In Gent werd in 2007 de vzw Legia - forum voor ijzertijdstudie opgericht. Vzw Legia wil uitgroeien tot een multidisciplinair forum voor ijzertijdstudie. Een ontmoetingsplaats waar academici en vorsers, elk vanuit hun eigen specialisatie en met hun eigen ervaring en kennis, samenwerken met vzw Legia om een beter inzicht te verwerven in de leefwereld van de ijzertijdvolkeren in Vlaanderen en Europa. Dit inzicht wil Legia verwerven door het uitbouwen van een openluchtlaboratorium voor experimentele archeologie waar, op wetenschappelijk en historisch onderzoek gebaseerde, empirische programma's worden opgezet. Legia wil zijn werking baseren op drie pijlers. Deze pijlers zijn: educatie, informatie en recreatie.
Meer info over deze vzw vindt u op <http://www.legia-forum.org/> Recent werd de oorlogsvoering en krijgsgebeuren in de ijzertijd toegevoegd.
- De 'Herentalse Geschiedkundige Kring' heeft een motie ingediend bij de provincie Antwerpen en minister Geert Bourgeois ter behoud van het hekwerk op de Turnhoutse Grote Markt. Deze zeer uitvoerige motie geschreven door dr. J.-M. Goris, bevat een resem historische feiten van de Turnhoutse Grote Markt, inclusief de vroeger gemaakte blunders.
Deze tekst is gepubliceerd op hun website www.hgk.be/, onderaan links aanklikken.

De Vlaamse Vereniging voor Familiekunde V.Z.W., afdeling Kempen bezit een uitermate interessante website, <http://www.vvf-kempen.be/>.

Zo vindt u bij "publicaties" heel wat interessante artikels over uiteenlopende Kempische, genealogisch gerelateerde onderwerpen.

- De beknopte inhoud van twee archieven uit het Stadsarchief werden toegevoegd aan Archiefbank Vlaanderen, de online databank van privé-archieven uit heel Vlaanderen. Het betreft het archief van Jan Renier Snieders (periode 1812-1975) en het archief van de "Vereniging der Turnhoutse Papierindustrie" (periode 1888-1974). Beide archieven bevatten unieke documenten over de Turnhoutse geschiedenis. Zie: <http://www.archiefbank.be/>

Zalig wie sterft in de Heer Allerheiligenproject van 'Kerk onder stroom'

In het kader van het Allerheiligenproject van 'Kerk onder stroom' ter gelegenheid van (4)50 jaar bisdom Antwerpen organiseert het bisdom in samenwerking met Taxandria, de Heilig Hartparochie, het Davidsfonds, Tram 41 en het Bezemklokje een tentoonstelling "Zalig wie sterft in de Heer".

Van zondag 31 oktober tot en met dinsdag 23 november 2010 loopt in de Heilig Hartkerk deze expositie over Allerheiligen, sterven en verrijzenis, dood en rouw, de manieren waarop men zich een beeld vormde van het hiernamaals met hemel en hel en het laatste oordeel. Welke middelen waren er om de hemel te bereiken of aan de hel te ontsnappen? Welke heiligen konden helpen? Wat gebeurde er met ongedoopte kinderen? Antwoorden worden hierop gegeven aan de hand van teksten, voorwerpen en afbeeldingen uit het heden en verleden.

Bestuurslid van Taxandria, Guido Landuyt geeft deze tentoonstelling vorm.
Allen welkom!

Nieuwe medewerkers van TRAM41

Ik ben Karlien De Voecht, de nieuwe beleidsadviseur behoud & beheer bij TRAM 41. Vorig jaar ben ik afgestudeerd aan ENSAV La Cambre te Brussel waar ik het diploma heb gehaald van Master in de conservatie & restauratie met als specialisatie gepolychromeerd beeldhouwwerk. Als afstudeerproject heb ik gewerkt rond het uitbouwen van een collectieplan en het behoud en beheer van de vergeten kunstcollectie van de school, ENSAV La Cambre. Na mijn studies heb ik de kans gekregen om een jaar te werken

aan het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium te Brussel waarvoor ik een beurs kreeg van het Fonds InBev-Baillet Latour. De functie beleidsadviseur behoud & beheer is een echte uitdaging die ik vol goede moed en met veel plezier zal uitoefenen.

Mijn naam is Kathleen Aerts. Ik woon met mijn gezin in Turnhout centrum. Qua opleiding heb ik kunsthumaniora en grafische technieken gevolgd. Mijn interessevelden hebben altijd bij geschiedenis, psychologie, filosofie en kunst gelegen. "Nieuw" kan je mij niet meer noemen bij stad Turnhout. De laatste 12 jaar heb ik ervaring opgedaan bij verschillende diensten, via de dienst Bevolking, Sociale dienst, Burgerlijke Stand, Vreemdelingenzaken naar de Academies SAMWD & SASK.

Nu kan je mij terugvinden in het Stadhuis aan de Grote Markt op het gelijkvloers, gang ten einde bij TRAM 41.

We delen deze ruimte met de collega's van Cultuur en Vrije Tijd en de Erfgoedcel. Ik verzorg hier het onthaal, algemene administratie en ondersteuning voor de collega's van TRAM 41. Een hoop nieuwe informatie om in te werken, maar een uitdaging die ik graag aan ga.

Tentoonstellings- en activiteitenkalender TRAM41

Nationaal Museum van de Speelkaart

Speelkaarten van de 21ste eeuw

De tentoonstelling "Speelkaarten van de 21ste eeuw" brengt een selectie van speelkaarten uitgegeven vanaf het jaar 2000: hedendaagse ontwerpen met aandacht voor ergonomie en milieubehoud. Dankzij de samenwerking met *Cartamundi* kan u tevens kennismaken met de nieuwste snufjes op het gebied van interactieve kaarten. Deze 'cards for the future' willen de grenzen definitief verleggen.

Wanneer: tot 30 september 2011

Toegang: 2,50 euro – 1,50 euro (kortingstarief) - < 18 jaar: gratis

Ledigheid en vlijt

William Hogarth en het kaartspel

Speelkaarten duiken regelmatig op in het werk van de Britse kunstenaar William Hogarth (1697-1764), bekend om zijn moralistisch en satirisch getinte gravures en schilderijen. Het kaartspel in een wisselende balans tussen vlijtige ontspanning en ledige bezigheid.

Wanneer: 19 November 2010 – 27 februari 2011

Toegang: 2,50 euro – 1,50 euro (kortingstarief) - < 18 jaar: gratis

LEZING

'Actief met archief'

Lezing door stadsarchivaris Bart Sas over het beheer en ontsluiten van historische archieven van bedrijven, verenigingen en personen.

Wanneer: 24 november 2010 van 18.30 tot 20.30 uur

Waar: Nationaal Museum van de Speelkaart

De toegang is gratis.

Begijnhofmuseum

Vrijdag 24 december van 18.00 tot 21.00u. zullen duizenden theelichtjes dit prachtige UNESCO werelderfgoed een feeërieke gloed geven. Na de middernachtmis in de H. Kruiskerk kan de liefhebber iets warm drinken in ontmoetingscentrum De Meerloop.

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

Ook het Begijnhofmuseum is deze avond gratis toegankelijk voor iedereen, tot 21.00 uur. De museumgidsen geven graag een woordje uitleg over de verdwijnende begijnwereld.

Foto: Ludo Verhoeven

Stadhuis

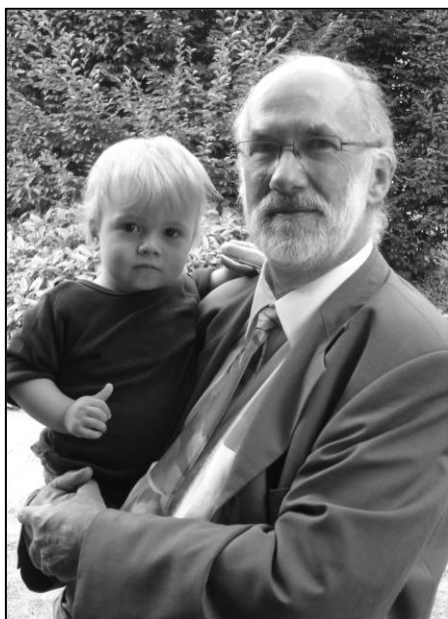
In het Turnhoutse Stadhuis vindt nog tot 21 november de tentoonstelling 'Bezoekt Turnhout' plaats over tweehonderd jaar Turnhoutse affiches uit de collecties van het Stadsarchief – TRAM 41 en 'het Bezemklokje Heemkundekring Turnhout'.

De expositie laat niet alleen een aantal pareltjes op het gebied van ontwerp en vindingrijkheid zien, maar weerspiegelt tegelijkertijd het sociale, educatieve, industriële en politieke leven van Turnhout gedurende de laatste twee eeuwen.

De expositie is van dinsdag tot vrijdag te bezichtigen van 14 tot 17 uur, op zaterdag en zondag van 11 tot 17 uur. De toegang is gratis. Elke zondag zijn er bovendien gratis rondleidingen om 14 en 15 uur.

Meer info: www.tram41.be

De rijk gevulde, 'historische' loopbaan van Guido Landuyt

Zoals aangekondigd in de vorige nieuwsbrief, willen we graag wat intenser kennismaken met de jonggepensioneerde TRAM41-medewerker en gewaardeerd bestuurslid van Taxandria, Guido Landuyt.

Een korte levensschets maken van hem, blijkt geen sinecure te zijn.

Ik stel me de vraag hoe een mensenleven dat start in 1945 zo goed gevuld kan zijn. Naast een intense loopbaan in het onderwijs interesseerde Guido zich in talloze, vaak uiteenlopende activiteiten.

Met een acte van onderwijzer (Sint-Pieterinstituut) en een licentie

Geschiedenis (K.U.Leuven) op zak, ging Guido, ondertussen gehuwd met zijn echtgenote Jacqueline Vanoudenhoven, op zoek naar een geschikte school om les te geven. Na omzwervingen in het Sint-Jozefcollege in Turnhout, Sint-Lievenscollege in Antwerpen, V.I.T.O in Hoogstraten en het Sint-Ursula-instituut in Wilrijk, vond hij een iets of wat vaste stek in het Klein Seminarie in Hoogstraten.

Daar was Guido leraar, vervolgens adjunct-directeur om tenslotte opnieuw tot aan zijn pensioen in 2005 het leraarsambt op te nemen. De laatste 20 jaar van zijn loopbaan was hij er bovendien provisor.

De basis en "roeping" voor deze professionele richting moet ongetwijfeld gezocht worden in de jeugdbeweging KSA waar Guido Landuyt zich als tiener en twintiger buitengewoon engageerde.

Al vanaf zijn 15de was hij leider in de Turnhoutse Sint-Jozefsbond. Later klom hij op tot bondssecretaris (terwijl hij voorzitter van het Turnhouts Katholiek Jeugdverbond was), gouwhoofdman (provinciaal verantwoordelijke) en Nationaal Verantwoordelijke voor de jongknappen in KSA-Jong-Vlaanderen.

Nieuwsbrief Taxandria 4, 2010

Vanaf 1976 wordt Guido bestuurslid van Taxandria, waar hij vanaf 1981 redactiesecretaris is. Als lid van de Culturele Raad is hij afgevaardigde in zowel de Raad van Bestuur van het Taxandriamuseum, als van het Speelkaartenmuseum. Van 1991 tot juli 2010 vervult hij de taak van conservator van het Nationaal Museum van de Speelkaart. In die periode is Landuyt er tevens lid van de Raad van Bestuur.

Het bloed van een historicus kruipt, waar het niet gaan kan... Naast deze bestuursfuncties en zijn job in het onderwijs, vond / vindt Guido nog tijd om aan historisch onderzoek te doen. Zijn interessevelden liggen in het verlengde van al wat tot hiertoe is opgesomd. Historische pedagogiek, de plaats van het kind in de geschiedenis en meer specifiek in de 19de eeuw, industrieel erfgoed (waaronder steenbakkerijen), speelkaart en strips worden uitvoerig beschreven in zijn meer dan 150 (!) artikels, bijdragen, hoofdstukken, etc.

Eén van de uitschieters is het boek "150 jaar Klein Seminarie te Hoogstraten" waarvan Guido auteur en redacteur was.

Zijn breed wetenschappelijk onderzoek vond ook zijn weerslag in bijdragen aan congressen, colloquia en tentoonstellingen. Zo was hij medewerker of auteur van een 15-tal tentoonstellingen in opdracht van C.C. De Warande, het Klein Seminarie, TRAM41, het Algemeen Rijksarchief, ...

De exposities over de stadhuizen van Turnhout, van dwarsliggers en andere binken, het plantenalbum van Jos Aerts, de familie Taeymans, stoelen, van speldengrond tot Turnhoutse kant en de primussen van de Latijnse school zijn enkele recente voorbeelden van zijn verwezenlijkingen.

Zijn publicatie-ijver ging niet onopgemerkt voorbij: In 2005 werd hij opgenomen in de Vereniging van Kempische Schrijvers.

Sinds zijn pensionering *lijkt* Guido dus meer tijd te hebben voor zijn vrouw, kinderen Bart en Gerlinde en vooral voor zijn kleinkind Robbe. Niets is minder waar. Deze weken bereidt hij vol overgave de tentoonstelling "Zalig wie sterft in de Heer" voor in de Heilig Hartkerk. Een oude vos verliest zijn haren maar niet zijn streken...

B.Hendrickx

Turnhoutse eeuwelingen (deel 10):

Josepha Machielsens (1896-1997)

Josepha Machielsens werd te Turnhout geboren op 1 oktober 1896. Ze huwde Jozef Beyens die op 2 juni eveneens in Turnhout geboren werd. Hij was secretaris en ondervoorzitter van het ACV arrondissement Turnhout, lid van de werkrechtersraad, van de beheerraad van de NV Het Volk en van de Stedelijke Vak- en Nijverheidsschool. Als een pionier van het christelijk syndicalisme in de Kempen stond hij 30 jaar op de bres voor de arbeiders. Jozef overleed in Turnhout op 22 januari 1948. Na diens overlijden huwde Josepha Remi Beyens die vertegenwoordiger was van de Standaard Boekhandel. Remi, geboren op 13 mei 1907, overleed in Turnhout op 8 juli 1974.

Josepha Machielsens overleed te Turnhout op 1 mei 1997.

Gaby Mortiers (1898-1999)

Gaby (Joanna Maria Gabriël) Mortiers werd op 16 juli 1898 in de Victoriestraat in Turnhout geboren. Haar ouders waren Augustinus Mortiers en Maria Steurs. Gaby was de tweede jongste uit een gezin van zeven kinderen. Ze stamt uit een goed milieu waarin het kunstleven een belangrijke plaats innam. Vader was een vermaard ontwerper van speelkaarten en directeur van de tekenacademie. Thuis in de Victoriestraat bezat het gezin een eigen drukkerij. Gaby, door haar familie 'Bibi' genoemd, moest om gezondheidsproblemen (doofheid en gezichtsverlies) haar studies als onderwijzeres voortijdig stoppen. Jarenlang hielp ze haar ouders in de drukkerij waar zij de drukpers

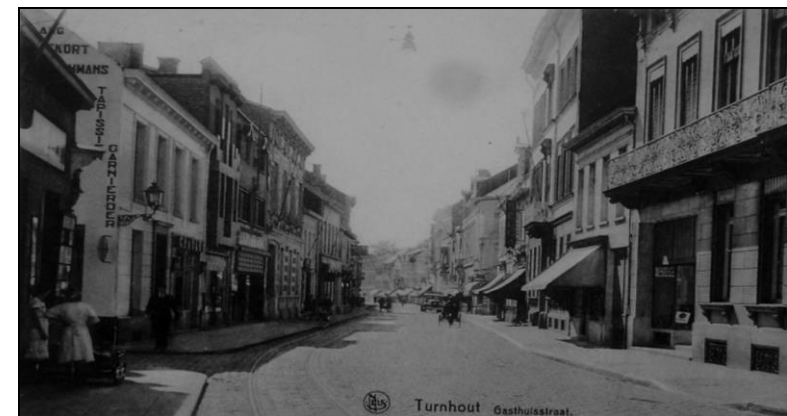
bediende. Haar familie was zeer muzikaal en bij haar thuis vonden regelmatig concerten plaats. Zelf speelde ze piano en harmonium. Samen met haar zus Martha begeleidde ze regelmatig 'stomme' films met stemmige pianomuziek. Ze bleef bewust ongehuwd. In juni 1989 verhuisde ze naar rusthuis Wommelgheem in Wommelgem, waar ze op 3 oktober 1999 overleed. Ze werd begraven op de begraafplaats Nazareth in Turnhout.

Jos De Kort (1900-2007)

Jos De Kort werd te Turnhout aan de Steenweg op Antwerpen geboren op 8 oktober 1900 als zoon van Joannes De Kort en Henrica Vincent. Zijn vader stamde uit een familie van 'tapisiers'. Hij vestigde zich later in een pand aan de Gasthuisstraat (nu MS-mode). Toen in 1914 de oorlog uitbrak moest Jos zijn vader helpen in de zaak en verdiende hij 33 cent per uur. Zijn zus huwde horlogemaker Boes. Broer Toon vestigde zich op het Zegeplein en Gust in de Korte Gasthuisstraat. Hun kinderen hebben op hun beurt de zaak voortgezet.

In 1930 huwde Jos Francine Decorte.

Ze kregen drie kinderen: Jeanne, Ria en Jos. In 1936 nam hij de zaak van zijn vader over nadat hij eerst een zaak had in de Renier Sniedersstraat. Omwille van de wankelende gezondheid van zijn vrouw stopte hij met de zaak en verhuisde hij naar de Guldensporenlei. Na het overlijden van Francine verhuisde hij naar een appartement in de Leopoldstraat en nadien naar de Graatakker. Tot op zijn 100ste verjaardag trok hij elke dag naar café 'De Beiaard' om bij Pim een porto drinken. Tot op zijn hoge ouderdom hield hij elke dag van enkele sigarillootjes en een porto.

Begin 2005 verhuisde hij naar Sint-Lucia, maar na een tweetal maanden ging hij terug naar zijn appartement op de Graatakker. "Ik voelde me niet thuis tussen al die oude mensen en elke dag was het speculaas" gaf hij als reden op.

Jos De Kort overleed op 12 februari 2007 in het Sint-Elisabethziekenhuis te Turnhout

Clara Wilrycx (1901-2001)

Clara Flora Maria Wilrycx werd te Turnhout aan 't Kruishuis op 27 oktober 1901 geboren. Ze was de dochter van Ludovicus Wilrycx en Antonette Schellens. Haar vader was fabrieksarbeider en haar moeder huisvrouw. Bij de aangifte van haar geboorte traden werkman Adrianus Reyniers en voeger Martinus Proost als getuigen op.

Clara huwde Jos Lenaerts. In Turnhout was ze vooral bekend door haar kapperszaak in de Paterstraat. Nadien woonde ze lange tijd bij haar dochter in de Nachtegalenstraat om uiteindelijk een plaats te krijgen in het Sint-Petrusoord. Alhoewel haar gezondheid minder goed was, kon men er toch nog haar honderdste verjaardag vieren.

Clara Wilrycx overleed in het Sint-Petrusrusthuis te Turnhout op 26 november 2001.

Tekst en foto's: Willy Van Sprengel

Foto (voorlopig?) onbekend nummer 1

Het stadsarchief van Turnhout en vele privéverzamelingen bevatten doorgaans heel wat foto's waarvan de inhoud onbekend is. Wie kan ons zeggen wanneer de volgende foto gemaakt is, en wie of wat op de foto staat?

Op het bord staat: *De vereenigde jongmans Turnhout*

Stuur uw suggesties naar taxandriavzw@gmail.com met vermelding van het nummer van de foto.

